

Jarkko K. Niemi, Kauko Koikkalainen ja Timo Karhula

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja kustannukset

Tammikuu 2017

Valtioneuvoston selvitys-
ja tutkimustoiminnan
julkaisusarja 13/2017

KUVAILULEHTI

Julkaisija ja julkaisuaika	Valtioneuvoston kanslia, 31.1.2017		
Tekijät	Jarkko K. Niemi, Kauko Koikkalainen ja Timo Karhula		
Julkaisun nimi	Eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja kustannukset		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 13/2017		
Asiasanat	Peruseläinlääkäripalvelu, päivystys, kustannukset, saatavuus, kilpailu, yksityiset palvelut, tarjonta		
Julkaisuaika	31.1.2017	Sivuja 68	Kieli Suomi

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä kartoitettiin eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja kustannuksia. Vuonna 2015 eläinlääkäripalveluiden tuottaminen aiheutti kyselyyn vastanneille ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille 9,9 euron kustannukset asukasta kohti. Päivystyksestä aiheutunut kustannus oli alle euro asukasta kohti. Koko Suomen kunnille eläinlääkäripalveluiden järjestäminen aiheutti laskentatavasta riippuen 43-57 miljoonan euron vuotuiset kustannukset, josta tuotantoeläimille tarjottujen palveluiden osuus oli 20 miljoonan euron suuruusluokkaa.

Yhteensä 38 prosenttia ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista hankkii eläinlääkäripalveluita ostopalveluna joko kunnallisilta tai yksityisiltä toimijoilta. Yleisimmin hankitaan pieneläinpäivystykseen liittyviä palveluita. Suurelaimille tarkoitettuja palveluita hankitaan melko harvoin, eikä niitä ole saatavilla kaikilla yhteistoiminta-alueilla yksityisten tarjoamana palveluna. Ostopalveluiden hinnoittelussa on erilaisia sopimuksia. Osa kunnista on tehnyt myös niin sanotun nollahintasopimuksen, jossa palvelun käytöstä aiheutuvat kustannukset veloitetaan eläimen omistajilta.

Peruseläinlääkäripalveluita on tarjolla melko kattavasti eri puolilla maata ja vastausten perusteella niitä olisi tarjolla myös jatkossa, joskin alueellista vaihtelua on paljon. Joissain osissa Suomea etäisyys palveluntarjoajan ja asiakkaan välillä saattaa muodostua suureksi. Erikoiseläinlääkäripalveluita ja erittäin vaativia kirurgisia toimenpiteitä on tulosten perusteella saatavissa rajoitetusti.

Kunnaneläinlääkärijärjestelmä tarjoaa koko maan kattavan mahdollisuuden saada eläinlääkäripalvelua ja kiireellistä eläinlääkäriapua. Noin 27-40 prosenttia yksityisistä toimijoista oli valmis lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut hinnoiteltaisiin vähintään tuotantokustannusten mukaisesti tai kunnat vähentäisivät niiden tuottamista. Peruseläinlääkäripalvelua olisi todennäköisesti saatavissa melko kattavasti myös yksityisenä palveluna, mutta päivystys on haaste, sillä yksityisillä palveluntarjoajilla oli rajallinen kiinnostus sitä kohtaan. Siksi yhteiskunnan rooli on tärkeä. Olennaista on varmistaa päivystyspalveluiden saatavuus joko julkisena tai yksityisenä palveluna. Tämä saattaa edellyttää esimerkiksi palvelun rahoittamista tuella tai avustuksella, jonka ehtona on laaja päivystystoiminta ja tarvittaessa jopa palvelun tuottamista itse.

Tämä julkaisu on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2016 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa (tietokayttoon.fi).

Julkaisun sisällöstä vastaavat tiedon tuottajat, eikä tekstisisältö välttämättä edusta valtioneuvoston näkemystä.

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare & utgivningsdatum	Statrådets kansli, 31.1.2017		
Författare	Jarkko K. Niemi, Kauko Koikkalainen ja Timo Karhula		
Publikationens namn	Tillgänglighet och kostnader för veterinärtjänster		
Publikationsseriens namn och nummer	Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 13/2017		
Nyckelord	Grundläggande veterinärtjänster, veterinärjour, kostnader, tillgänglighet, konkurrens, privata tjänster, leverans		
Utgivningsdatum	31.1.2017	Sidantal 68	Språk Finska

Sammandrag

Denna studie analyserade tillgängligheten och kostnaden för offentliga och privata veterinärtjänster i Finland. År 2015 var produktionskostnaderna för veterinärtjänster i kommuner som hade svarat på vår enkät 9,9 € per capita. Kostnader för veterinärjour var mindre än en euro per capita. De totala produktionskostnaderna för finska kommuner var, beroende på analysmetod, 43-57 miljoner euro. Av dessa kostnader utgjorde veterinärtjänster för produktionsdjur ungefär 20 miljoner euro.

Sammanlagt 38 procent av samarbetsområden för miljö och hälsa köpte åtminstone en del av sina veterinärtjänster från antingen en kommunal eller en privat tjänsteleverantör. De vanligaste tjänsterna som köptes var veterinärjour för smådjur. Upphandling av tjänster för stora djur var ganska sällsynt, och privata tjänster var inte tillgängliga för stora djur i alla samarbetsområden. Kostnaderna för tjänster som kommuner hade köpt varierade. Vissa kommuner hade gjort ett sk. nollprisavtal, d.v.s. kostnaderna för att använda tjänsten debiterades från djurens ägare.

Det finns utbud av grundläggande veterinärtjänster inom privatsektorn i största delen av landet och på basen av enkäten kommer de att finnas sådana tjänster också i framtiden, även om regionala skillnader finns. I vissa delar av Finland kan avståndet mellan leverantören och kunden blir stora. Tillgången till specialisttjänster och mycketkrävande kirurgiska tjänster är begränsad.

Den kommunala veterinärorganisationen erbjuder en möjlighet att få veterinärtjänster och veterinärjour i alla delar av landet. Ca 27-40 procent av de privata tjänsteleverantörerna var villiga att öka utbudet av veterinärtjänster om de kommunala tjänsterna skulle prissättas åtminstone i enlighet med produktionskostnaderna eller om kommunerna skulle minska sin produktion av tjänsterna. Grundläggande veterinärtjänster skulle sannolikt vara tillgängliga ganska omfattande inom privatsektorn, men jourtjänstgöring förblir en utmaning, eftersom privatsektorns intresse för den är begränsat. Därför är samhällets roll viktig. Det är viktigt att säkerställa tillgången till jourtjänster t.ex. genom bidrag eller stöd för jourtjänster eller vid behov genom att kommunerna producerar tjänsterna själva

Den här publikation är en del i genomförandet av statsrådets utrednings- och forskningsplan för 2016 (tietokayttoon.fi).

De som producerar informationen ansvarar för innehållet i publikationen. Textinnehållet återspeglar inte nödvändigtvis statsrådets ståndpunkt

DESCRIPTION

Publisher and release date	Prime Ministers Office, 31.1.2017		
Authors	Jarkko K. Niemi, Kauko Koikkalainen ja Timo Karhula		
Title of publication	Availability and costs of veterinary services		
Name of series and number of publication	Publications of the Government's analysis, assessment and research activities 13/2017		
Keywords	Basic veterinary service, emergency duty, costs, availability, competition, private services, supply		
Release date	31.1.2017	Pages 68	Language Finnish

Abstract

This study examined the availability and cost of public and private veterinary services in Finland. In 2015 the production costs of veterinary services in municipalities who responded to our survey were €9.9 per capita. Costs due to out-of-hours services were less than one euro per capita. The total production costs to Finnish municipalities were, depending on the method of analysis, €43-57 million. The share of production animals on these costs was of the order of €20 million.

Altogether 38 per cent of environmental health co-operation areas had outsourced at least some of their veterinary services to either a municipal or to a private service provider. The most commonly purchased services were those related to small animal out-of-hours services. Purchasing services for large animals was quite rare, and private services were not available for large animals in all cooperation areas. The costs of outsourced service varied. Some municipalities had made a zero-price contract, according to which the costs of using the service will be charged from animal owners.

Private service providers offer basic veterinary services quite extensively throughout the country and they will apparently continue the offering in the future, although regional variations exist. In some parts of Finland the distance between the provider and the client may become large. The availability of specialist veterinary services and more demanding surgical services is limited.

The municipal veterinary organization offers a country-wide possibility for obtaining veterinary services including emergency services. Approximately 27-40 per cent of the private service providers were willing to increase the provision of veterinary services if the municipal services would be priced at least in accordance with their production costs or if municipalities reduce their production. The basic veterinary service is likely to be available as a private service, but the out-of-hours services remain a challenge, because not all the private service providers are interested in it. Therefore, the role of society is important. It is essential to ensure the availability of out-of-hours services. This may require funding the service for example through financial aid specifically targeted for the service, and where necessary by the public sector, providing the service itself.

This publication is part of the implementation of the Government Plan for Analysis, Assessment and Research for 2016 (tietokaytoon.fi).

The content is the responsibility of the producers of the information and does not necessarily represent the view of the Government.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	7
1.1 Tausta	7
1.2 Selvityksen tavoitteet	7
1.3 Eläinlääkäripalveluihin liittyvää käsitteistöä	8
1.3.1 Eläinlääkäri	8
1.3.2 Peruseläinlääkäripalvelut	8
1.3.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	9
1.3.4 Kunnaneläinlääkäri	10
1.3.5 Yksityiset palveluntuottajat	10
1.3.6 Yhteistoiminta-alueet	11
2. TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO	12
2.1 Eläinlääkäripalveluista tehtyjen sopimusten kartoitus	12
2.2 Kysely yhteistoiminta-alueille	12
2.3 Yksityisille palveluntarjoajille suunnattu kysely	13
2.4 Muut selvitykset	14
3. TULOKSET	15
3.1 Kuntien eläinlääkäripalveluista tekemät sopimukset	15
3.1.1 Eläinlääkäripalveluiden käyttö	15
3.1.2 Peruseläinlääkäripalvelujen sopimukset	15
3.1.3 Päivystystä koskevat sopimukset	16
3.1.4 Kustannusten jako sopimuksissa	16
3.1.5 Yksityisten palveluntarjoajien sopimukset	17
3.2 Eläinlääkäripalveluiden kustannukset ja yhteistoiminta-alueiden toiminta	17
3.2.1 Eläinlääkäripalveluiden kustannukset	17
3.2.2 Vastaajien mielipiteitä ja näkemyksiä eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta nyt ja tulevaisuudessa	23
3.2.3 Työpajassa esitettyjä näkemyksiä	25
3.3 Yksityisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus – kyselyn tuloksia	26
3.4 Eläinlääkäripalvelut Ruotsissa	38
3.5 Eläinlääkäripalvelut Norjassa	40

4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	44
4.1 Eläinlääkäripalveluiden kustannukset.....	44
4.2 Kuntien tekemät sopimukset.....	45
4.3 Palveluiden saatavuus yksityiseltä sektorilta	45
4.4. Nykyjärjestelmä ja tulevaisuus	47
4.5 Päivystyksen ja peruseläinlääkäripalvelun saatavuus.....	48
LÄHTEET JA TAUSTA-AINEISTO	50
Lähdeluettelo	50
Liite 1. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille suunnattu kysely.....	52
Liite 2. Kysely yksityisille eläinlääkäripalveluntarjoajille	59

1. JOHDANTO

1.1 Tausta

Julkisten palveluiden toimintamallit ovat murrosvaiheessa ja myös eläinlääkäripalveluihin kohdistuu muutospainetta. Päätöksenteon tueksi tarvitaan kuitenkin tietoa eläinlääkäripalveluiden nykytilanteesta, muutostarpeista ja mahdollisuuksista. Eläinlääkäripalvelujen järjestämiseksi tulevaisuudessa tarkoituksenmukaisella ja kustannustehokkaalla tavalla tarvitaan selvitys yksityisten eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta, nykyisen palvelujen järjestämismallin aiheuttamista kustannuksista kunnille sekä siitä, miten palvelut on järjestetty muualla.

Eläinlääkäripalveluiden tarjoamisen malleja on sivuttu jo aikaisemmissa selvityksissä ja niiden uudistamiseksi on tehty ehdotuksia. Lauri Tarastin selvityksessä valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistamisesta esitettiin ympäristöterveydenhuollon eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuun siirtämistä kahdeksalletoista maakunnalle. Selvityksen mukaan maakunnat voisivat käyttää palveluiden tuottajina itsensä lisäksi kuntia ja yrityksiä. Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläisen tilannekatsauksessa kuntien kustannusten karsinnasta tehtäviä ja veloitteita vähentämällä puolestaan tuotiin esiin tarve selvittää lemmikkieläinten päivystysveloitteensiirtoa yksityisen sektorin hoidettavaksi. Lisäksi ympäristöterveydenhuollon valtiolistamisen esiselvityksessä (Nevas ja Lepistö, 2015) selvitettiin elintarvikevalvontaa ja sen toteuttamistapoja ja kuvattiin myös joitain eläinlääkäripalveluiden kannalta relevantteja osa-alueita.

Tämän selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa eläinlääkäripalveluiden toteuttamista nyt ja tulevaisuudessa. Hankkeessa selvitettiin, millaisia sopimuksia kunnat ovat tehneet eläinlääkäripalveluita koskien ja vastaavatko tehdyt sopimukset sisällöltään sitä, mitä laissa on tarkoitettu peruseläinlääkäripalveluilla ja kiireellisellä eläinlääkäriavulla. Hankkeessa selvitettiin myös yksityisten palveluntuottajien eläinlääkäripalveluiden tarjontaa ja sitä, missä laajuudessa tuotantoeläimille on saatavissa palveluita yksityisiltä palveluntarjoajilta nyt ja tulevaisuudessa. Palveluiden saatavuuden ohella niiden kustannustaso on tärkeä, joten selvityksessä arvioitiin eläinlääkäripalveluista kunnille aiheutuvia kustannuksia. Ulkomaisista toimintamalleista on mahdollista oppia, joten selvityksessä etsittiin vertailutietoa myös eläinlääkäripalveluiden toteuttamisesta Norjassa ja Ruotsissa. Selvitys on Valtioneuvoston kanslian rahoittama ja Luonnonvarakeskuksen toteuttama.

1.2 Selvityksen tavoitteet

Tämän selvityksen tavoitteena on vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia sopimuksia kunnat ovat tehneet eläinlääkäripalveluita koskien?
2. Vastaavatko tehdyt sopimukset sisällöltään sitä, mitä laissa on tarkoitettu peruseläinlääkäripalveluilla ja kiireellisellä eläinlääkäriavulla?
3. Mitä palveluita olisi saatavilla yksityiseltä sektorilta ja olisiko palveluita saatavilla kaikkialla Suomessa?

4. Missä laajuudessa tuotantoeläimille on saatavissa palveluita yksityisiltä eläinlääkäriasemaketjuilta tai muilta tuottajilta nyt ja tulevaisuudessa?
5. Miten eläinlääkäripalvelut on järjestetty Norjassa ja Ruotsissa?
6. Miten suuria kustannuksia kunnille aiheutuu eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta?

Tavoitteisiin vastaamiseksi käytiin läpi sopimuksia, joita kunnat ovat tehneet eläinlääkäripalveluiden järjestämiseksi. Olemassa olevien eläinlääkäripalvelujen toteuttamismallien ja niiden kustannusten selvittämiseksi tehtiin kuntien eläinlääkäripalveluista vastaaville henkilöille suunnattu kysely. Lisäksi yksityisille eläinlääkäripalveluntuottajille tehtiin kysely, jossa selvitettiin peruseläinlääkäripalveluiden ja kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuutta yksityissektorin tarjoamana palveluna nyt ja tulevaisuudessa. Ennen kyselyiden toteuttamista järjestettiin työpaja, jossa kartoitettiin eläinlääkintähuoltoon liittyviä haasteita ja nykytilannetta.

1.3 Eläinlääkäripalveluihin liittyvää käsitteistöä

1.3.1 Eläinlääkäri

Suomessa eläinlääkäriammattia saa harjoittaa ainoastaan henkilö, joka on laillistettu Suomessa eläinlääkäriksi tai jolla on väliaikainen oikeus eläinlääkäriammattin harjoittamiseen. Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta säädetään laissa eläinlääkäriammattin harjoittamisesta (29/2000). Suomessa eläinlääkäriksi voi opiskella Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa.

Ammattiharjoittamislain mukaan eläimen eläinlääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärittämisestä ja tähän liittyvästä hoidosta sekä lääkityksestä saa päättää vain henkilö, jolla on oikeus harjoittaa eläinlääkäriammattia. Koe-eläintoiminnasta säädetään kuitenkin erikseen. Luvattomasta eläinlääkäriammattin harjoittamisesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Ylimpänä viranomaisena ammattiharjoittamislain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista ohjaa ja valvoo Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). Aluehallintoviraston (AVI) alueella ammattiharjoittamislain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta huolehtii aluehallintovirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena ammattiharjoittamislain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista sekä laillistaa eläinlääkäriammattin harjoittajat Suomessa.

1.3.2 Peruseläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan eläinlääkäripalvelua, jota annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen perusteella eläintenpitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkäriin vastaanottoiloissa, ei kuitenkaan eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkäriavun antamista tai siihen liittyvää tutkimusta varten.

Eläinlääkintähuoltolaissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää eläinlääkäripalveluita. Lain perusteluissa mainitaan, että kunnan on järjestettävä peruseläinlääkäripalvelut hyötyeläimiä varten. Peruseläinlääkäripalveluja ovat palvelut, joita eläinlääkäri voi antaa eläinlää-

ketieteellisen perustutkimuksen mukaisten tietojen ja taitojen perusteella ottaen huomioon vallitsevat olosuhteet. Lain perustelujen mukaan hyötyeläimille annettaviin palveluihin kuuluvat kaikki tavanomaiset tutkimus- ja hoitotoimenpiteet sekä ensiapu. Peruseläinlääkäripalveluja olisivat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti ja eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkintäpalvelut. Peruseläinlääkäripalveluun sisältyisivät eläinlääkäriinavun antaminen, eläimen terveydentilan ja sairauksien toteaminen ja todistaminen, toimenpiteet eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi sekä eläimen lopettaminen. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa eläinlääkäriinapua olisi muun muassa kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon sekä synnytysapu. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen liittyviä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia toimenpiteitä olisivat esimerkiksi rokotukset. Samoin näitä toimenpiteitä olisivat steriloinnit ja kastroidit sekä muut tavalliset leikkaukset mukaan lukien keisarinleikkaus niille eläinlajeille, joille toimenpide on mahdollista tehdä vallitsevissa olosuhteissa. Muut leikkaukset, eivät lähtökohtaisesti kuuluisi peruseläinlääkäripalveluun, vaikka kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden piirissä tehdään myös tällaisia leikkauksia (HE 81/2009).

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat eläinlääkäriin käynnit suurelajisten pitopaikkoihin sekä pieneläinten hoito vastaanotolla. Peruseläinlääkäripalvelun tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten peruseläinlääkäripalvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. Jos kunta ei järjestä palvelua kaikille kotieläimille, on kunnan osoitettava eläinlääkintähuollon suunnitelmassaan, että palveluja on saatavissa muille kuin hyötyeläimille riittävästi ja keskeytyksettä yksityiseltä sektorilta. Arkipäivisin palvelun on mahdollistettava eläinlääkäriin käynti hyötyeläinten eläintenpito-paikassa. Peruseläinlääkäripalveluun ei kuulu erikoiseläinlääkäritasoinen palvelu.

1.3.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Eläinlääkintähuoltolaissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkina vuorokaudenaikoina. Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu alueellaan virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriinapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Päivystysaluetta varten on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoja varten. Kiireellisen eläinlääkäriinavun tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Kiireellinen eläinlääkäriinapu on järjestettävä päivystysalueella niin, että pieneläimiä ja suurelajisia hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä eriyttämisvaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa perustelluista syistä.

Myös osa yksityisistä eläinlääkäreistä ja eläinlääkäriasemista järjestää päivystyspalveluja virka-ajan ulkopuolella. Tällaisten palveluiden laajuudesta ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa.

1.3.4 Kunnaneläinlääkäri

Eläinlääkintähuoltolaissa mainittujen tehtävien hoitamista varten kunnassa on lain mukaan oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriä virkoja. Virka voi olla useamman kunnan tai kuntayhtymän taikka kunnan ja kuntayhtymän yhteinen. Jos kunnassa on useampi kuin yksi kunnaneläinlääkäriä virka, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtäväjaosta (Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009).

Kunnaneläinlääkäri tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. Kunnaneläinlääkäriä viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kunnallisen eläinlääkäripalvelun kustannus- ja tuottorakenne on hieman erilainen kuin yksityisillä palveluntuottajilla. Sekä yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja että kunnaneläinlääkäri veloittavat asiakkailtaan toimenpidemaksuja ja hoitopalkkioita. Yksityiset palveluntarjoajat voivat hinnoitella palvelunsa itse. Sen sijaan kunnaneläinlääkäriä palvelut asiakkaalle hinnoitellaan kunnaneläinlääkäritaksan (Kuntatyönantajat 2016) mukaan. Kunnaneläinlääkäritaksan mukaiset maksut ovat yleensä pienempiä kuin yksityisen sektorin tarjoamien vastaavien palveluiden hinnat.

Jos kunta huolehtii eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä tuottamalla itse palveluja, kunnan on järjestettävä tarpeelliset toimitilat ja työvälineet. Kunnat voivat periä asiakkailta maksuja järjestämisestä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilöstön palkkauksesta. Vähän yli puolet kunnista perii tällaisia maksuja. Kunnat eivät sen sijaan voi periä asiakkailta maksuja kunnaneläinlääkäriä peruspalkasta ja palkan sivukuluista. Asiakkaan maksettavaksi jää tämän vuoksi vain osa palvelutuotantokustannuksista. Sen sijaan yksityiset toimijat kattavat kaikki eläinlääkäripalvelun tuotantokustannukset asiakkailta perittävillä maksuilla.

1.3.5 Yksityiset palveluntuottajat

Kunta voi halutessaan hankkia peruseläinlääkäripalvelut ja/tai kiireellisen eläinlääkäriavun myös ostopalveluina yksityisiltä palvelun tuottajilta. Yksityisiä eläinlääkäripalveluja tarjoavat yksityiset eläinlääkärit ja eläinlääkäriasemat, joita on Evirasta saatujen tietojen mukaan Suomessa yhteensä noin 420 kpl. Yksityisen palveluntarjoajan on ennen toimintansa aloittamista tehtävä ilmoitus toiminnastaan aluehallintovirastolle. Eläinlääkäripalveluja tarjoavalla yrityksellä on oltava palveluksessaan toiminnasta vastaava laillistettu eläinlääkäri. Lisäksi yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla on oltava asianmukaiset, toiminnan laadun ja laajuuden edellyttämät toimitilat ja työvälineet sekä toiminnan edellyttämä henkilökunta.

Suomessa on noin 420 yksityistä eläinlääkäripalvelun tuottajaa. Suurin osa niistä on kuitenkin melko pieniä toimijoita. Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyi kahden suurimman eläinlääkäriketjun, Animagin ja Univetin, yhdistymisen huhtikuussa 2015. Animagilla on 37 ja Univetillä 18 toimipistettä. Seuraavaksi suurin eläinlääkäriketju on Tuhattajka, jolla on toimintaa seitsemässä toimipisteessä. Suurin osa eläinklinikoista on kuitenkin pieniä, yhden tai kahden eläinlääkäriä asemia (Kuluttajaliitto 2016). Tarjonta on keskittynyt suuremmille paikkakunnille, yleensä kaupunkeihin. Esimerkiksi Lapissa yksityistä palveluntarjontaa on vähän, koska pitkät välimatkat ja pieni asukastiheys vähentävät yksityisten palveluntarjoajien kiinnostusta toimia siellä.

1.3.6 Yhteistoiminta-alueet

Suomessa eläinlääkäritoimintaa harjoitetaan yleisesti yhteistoiminta-alueilla. Kunnat voivat sopia, että yhteistoiminta-alueen tehtävät annetaan alueen yhden kunnan hoidettavaksi, jolloin tehtävien hoitamista varten perustetaan alueen kuntien yhteinen toimielin, tai että yhteistoiminta-alueen tehtävät hoitaa kuntayhtymä. Vuoden 2015 alussa Suomessa oli 62 ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta (Kuntaliitto 2016).

Ensisijaisena tavoitteena on, että kunnat päättävät itse yhteistoiminta-alueeseen liittymisestä ja yhteistoiminnan ehdoista. Yhteistoiminta-alueita muodostettaessa tulee ottaa huomioon yhteistyö perusterveydenhuollon kanssa tai muun kunnallisen viranomaisen kanssa. Yhteistoiminnasta annetun lain (410/2009) mukaan yhteistoiminta-alueiden oli aloitettava toimintansa viimeistään 1.1.2013.

2. TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

2.1 Eläinlääkäripalveluista tehtyjen sopimusten kartoitus

Tavoitteisiin vastaamiseksi selvitettiin, millaisia sopimuksia kunnat ovat tehneet eläinlääkäripalveluiden (peruseläinlääkäripalvelut ja päivystyspalvelu kiireellistä eläinlääkäriapua varten) hankkimiseksi yksityisiltä palvelun tarjoajilta tai muilta ulkopuolisilta toimijoilta. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita lähestyttiin kesä-heinäkuussa 2016 sähköpostitse. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilta pyydettiin sopimuksia, joita ne (tai alueen kunnat) ovat tehneet eläinlääkäripalveluiden hankinnasta. Vastauksia kyselyyn saatiin 32 kappaletta eli vastausprosentti oli noin 52 prosenttia.

Sopimusten sisältöihin tutustuttiin ja niistä selvitettiin sopimuksissa sovittu hinta- ja palvelutaso. Tavoitteena oli selvittää, millaisia sopimuksia kunnat, kaupungit ja yhteistoiminta-alueet ovat laatineet eläinlääkäripalveluja (peruseläinlääkäripalvelut ja päivystyspalvelut) koskien. Osalle alueista lähetettiin toinen tiedustelu, jolla kerättiin pelkästään yksityisten palveluntuottajien kanssa laadittuja sopimuksia, jos niitä ei saatu ensimmäisen kyselyn yhteydessä. Tähän jatkotiedusteluun saatiin 11 vastausta, joista 10 ilmoitti, että heillä ei ole sopimuksia yksityisten palveluntuottajien kanssa. Sopimusten sisältöä (hinta, sisältö, muut ehdot) verrattiin lainsäädäntöön, jolloin voitiin selvittää hankittujen peruseläinlääkäripalveluiden ja kiireellisen eläinlääkäriavun vastaavuus lainsäädännön vaatimusten kanssa.

2.2 Kysely yhteistoiminta-alueille

Olemassa olevien eläinlääkäripalvelujen toteuttamismallien ja niiden kustannusten selvittämiseksi kuntien eläinlääkäripalveluista vastaaville henkilöille tehtiin kysely. Kyselyn valmisteluvaiheessa 9.9.2016 järjestettiin Helsingissä pientyöpaja, johon osallistui 15 henkilöä. Tutkimusryhmän lisäksi työpajaan osallistui henkilöitä seitsemältä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelta tai kunnasta, Maa- ja metsätalousministeriöstä, Etelä-Suomen aluehallintovirastosta, Evirasta, Suomen Kuntaliitosta ja Suomen Eläinlääkäriiliitosta. Työpajan tarkoituksena oli koota näkemyksiä siitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia eläinlääkäripalveluiden järjestämiseen voi liittyä eri puolilla Suomea, millaisia kehittämistarpeita osallistujien mielestä on ja miten toimintaympäristön muutos voi vaikuttaa eläinlääkäripalveluiden tarjontaan. Työpajan päätavoitteena oli auttaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille suunnatun kyselyn suunnittelua ja hankkeessa tarvittavien tietojen hankkimista sekä kartoittaa esimerkkejä toimintamalleista, joilla palveluita tarjotaan.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille suunnatun kyselyn tarkoituksena oli selvittää eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen, saatavuuteen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin liittyviä kysymyksiä yhteistoiminta-alueittain. Keskeisin kysymys oli se, miten paljon eläinlääkäripalveluiden tuottaminen maksaa yhteistoiminta-alueille ja mistä kulueristä kustannukset koostuvat. Lisäksi vastaajilta tiedusteltiin palvelun saavutettavuutta, yksityisten palveluntarjoajien käyttöä erilaisten eläinlääkäripalveluiden tuottamisessa, sekä näkemyksiä siitä, miten yksityisten palveluntarjoajien käyttö on vaikuttanut eläinlääkäripalveluihin. Lopuksi kartoitettiin vastaajien mielipiteitä yksityisten eläinlääkäripalveluiden käytöstä. Kysymykset ovat liitteessä 1.

Kysymyksiin vastattiin sen eläinlääkäripalveluita tarjoavan yhteistoiminta-alueen näkökulmasta, jota vastaaja edusti. Mikäli kunta tarjosi eläinlääkäripalveluita yksin, vastattiin kunnan näkökulmasta. Kysely kattoi vain kunnalliset eläinlääkäripalvelut (mukaan lukien sekä peruseläinlääkäripalvelu että kiireellinen eläinlääkäriapu), mutta ei kunnan tai yhteistoiminta-alueen palveluksessa olevien eläinlääkäreiden tekemiä viranomais- tai valvontatehtäviä, kuten eläinsojeluvalvontaa, jotka eivät olleet tämän selvityksen kohteena. Siten viranomais- ja valvontatehtävien vaatimia resursseja ei sisältynyt vastauksiin.

Kysymyksiin pyydettiin vastaamaan vuoden 2015 tilanteen mukaan käyttäen apuna viime vuoden tilinpäätöstä tai muuta tietoa. Vastaus voi perustua myös asiantuntija-arvioon, jos tietoa ei ollut muuten saatavilla.

Kysely laadittiin sähköisenä kyselynä Webropol -ohjelmalla ja se lähetettiin sähköpostitse ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden yhteyshenkilöille lokakuussa 2016. Vastausaikaa annettiin noin kaksi viikkoa. Toisen kyselyviikon aikana lähetettiin muistutusviesti, jossa muistutettiin kyselyyn vastaamisesta. Kyselyyn saatiin vastauksia 35:ltä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelta, joiden alueella asui yhteensä yli kaksi miljoonaa suomalaista. Vastajaana oli joko yhteistoiminta-alueen eläinlääkäripalveluista vastaava henkilö (mm. kunnaneläinlääkäri, 91 prosenttia vastauksista) tai terveysvalvonnan johtaja (9 prosenttia).

Kyselyvastaukset käytiin läpi ja taulukoitiin. Eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten osalta laskettiin kunkin kustannuserän keskiarvo ja vaihtelu. Kustannukset laskettiin koko Suomen tasolle käyttäen kunkin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen väestömäärällä painotettua keskiarvoa. Tällöin väestömäärältään suuren alueen kustannus vaikuttaa koko Suomen kustannuksiin enemmän kuin väestömäärältään pienen alueen kustannus. Painotetun keskiarvon käyttö oli perusteltua, sillä pienillä alueilla kustannus asukasta kohti on keskimäärin suurempi kuin väestömäärältään suurilla alueilla, jolloin painottoman keskiarvo antaisi koko maan tasolle laskettuna virheellisen tuloksen. Tämäkin lähestymistapa voi kuitenkin vääristää hieman kokonaistulosta, joten lisäksi tarkastelimme, mikä on tuotantoeläintilojen lukumäärän vaikutus eläinlääkäripalveluiden aiheuttamiin kustannuksiin.

2.3 Yksityisille palveluntarjoajille suunnattu kysely

Peruseläinlääkäripalveluiden ja kiireellisen eläinlääkäriavun mahdollista saatavuutta yksityissektorin tarjoamana palveluna selvitettiin kyselyllä, joka lähetettiin yksityisille eläinlääkäripalveluiden tarjoajille (Liite 2). Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta, saatavuudesta ja kustannuksista yksityisten palveluntarjoajien näkökulmasta.

Kysely kattoi sekä seura- ja harraste-eläimet että tuotantoeläimet. Kyselyssä tiedusteltiin, mille eläimille vastaajat tarjoavat palveluita ja millaisia palveluita he tarjoavat. Lisäksi tiedusteltiin yritystoiminnan laajuutta. Kyselyssä selvitettiin myös vastaajien tarjoamien palveluiden hintatasoa kahdella yleiskysymyksellä sekä neljällä erilaisella potilastapauskuvauksella. Tapausten kuvaukset laadittiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Näillä kysymyksillä haluttiin arvioida, olisiko hintatasossa eroja maan eri osien välillä. Viimeisessä kyselyosiossa selvitettiin vastaajien mielipiteitä siitä, miten yksityisten palveluntarjoajien käyttö voi vaikuttaa eläinlääkäripalveluihin ja niiden markkinatilanteeseen, vastaajien näkemyksiä siitä, miten kuntien tarjoamat eläinlääkäripalvelut vaikuttavat yksityisten palveluntarjoajien toimintaedellytyksiin sekä vastaajien halukkuutta laajentaa eläinlääkäripalveluiden tarjontaa. Kysymyksiin pyydettiin vastaamaan kysymyksiin vuoden 2015 tilanteen mukaan.

Kysely laadittiin sähköisenä kyselynä Webropol -ohjelmalla ja se lähetettiin sähköpostilla 298 yksityiselle eläinlääkäripalveluiden tarjoajalle eri puolilla Suomea joulukuun 2016 alussa. Vastausaikaa annettiin kymmenen päivää. Viikon kuluttua kyselyn lähettämistä sekä päivä ennen vastausajan päättymistä lähetettiin muistutusviesti. Vastaajien yhteystiedot saatiin Elintarviketurvallisuusvirastosta. Yhteystietolistalla oli myös eläinlääkäripalveluiden tarjoajia, joille ei ollut sähköpostiosoitetta. Näille palveluntarjoajille ei lähetetty kyselyä.

Kyselyyn saatiin 66 vastausta, eli vastausprosentti oli 22 prosenttia. Vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti ja raportoitiiin niin, että yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa. Vastaukset analysoitiin ja soveltuvin osin niille laskettiin keskiarvo ja keskihajonta. Avoimiin kysymyksiin saadut vastaukset vedettiin yhteen selvittämällä, miten moni vastaajista oli nostanut esille tiettyjä teemoja esille omassa vastauksessaan.

Vastauksia tarkasteltiin sekä koko vastaajajoukon tasolla että ryhmittäin. Tarkastellut vastaajaryhmät muodostettiin sen mukaan, mille eläimille vastaaja ilmoitti tarjoavansa eläinlääkäripalveluita tai sen mukaan, missä päin maata vastaaja ilmoitti pääasiallisesti tarjoavansa eläinlääkäripalveluita. Eläinten perusteella muodostettiin kolme ryhmää: pienet seura- ja harraste-eläimet (54 vastaajaa), hevoset (30 vastaajaa) ja tuotantoeläimet (17 vastaajaa). Koska useimmat vastaajat tarjosivat eläinlääkäripalveluita monille erilaisille eläimille, kuului osa vastaajista kahteen tai kolmeen vastaajaryhmään.

Alueellisessa tarkastelussa ryhmät muodostettiin laajojen maantieteellisten alueiden mukaan siten, että jokaisessa ryhmässä oli useampia vastaajia. Alueet olivat Häme (10 vastaajaa), Itä-Suomi (Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, 10 vastaajaa), Keski-Suomi (Keski-Suomi ja Pirkanmaa, 6 vastaajaa), Pohjanmaa (Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa, 8 vastaajaa), Pohjois-Suomi (Lappi ja Kainuu, 5 vastaajaa), Lounais-Suomi (Varsinais-Suomi ja Satakunta, 6 vastaajaa) sekä Uusimaa (21 vastaajaa). Koska vastaajien lukumäärä oli melko pieni, ei alueellista tarkastelua voitu tehdä hevosille ja tuotantoeläimille eläinlääkäripalveluita tarjoavien vastaajien osalta.

2.4 Muut selvitykset

Eläinlääkäripalveluiden tarjoamistapa ja rahoitusmalli Ruotsissa ja Norjassa selvitettiin tutustumalla näiden maiden eläinlääkäripalveluista tehtyihin selvityksiin sekä palveluita ja niiden kustannuksia kuvaaviin dokumentteihin. Selvityksen aikana otettiin yhteyttä ruotsalaisiin ja norjalaisiin eläinlääkäripalvelualan toimijoihin, joilta pyydettiin lisätietoja ja joita haastateltiin. Ruotsissa pääasiallisena tietolähteenä olivat Jordbruksverket ja sen alainen Distriktveterinärerna, joka tarjoaa Ruotsissa eläinlääkäripalveluita. Lisäksi haastateltiin Distriktveterinärerna-organisaation johtajaa Tomas Svenssonia. Norjassa pääasiallisena tietolähteenä oli elintarviketurvallisuusvirasto Mattilsynetin henkilöstö. Siellä tietoja antoivat tekninen johtaja Kristina Landsverk ja ylitarkastaja Anne Døsen. Lisäksi tietoja antoi pääsihteeri Hans Petter Bugge Norjan eläinlääkäriilitosta.

Lemmikkieläimille tarjottavien eläinlääkäripalveluiden hintatason selvittämisessä hyödynnettiin myös Kuluttajaliiton (2016) tekemää hintavertailua yksityisten eläinlääkäripalveluiden hinnoista.

3. TULOKSET

3.1 Kuntien eläinlääkäripalveluista tekemät sopimukset

3.1.1 Eläinlääkäripalveluiden käyttö

Ympäristöterveydenhuollon yksiköiden ilmoittamien tietojen mukaan vuonna 2015 tehtiin yhteensä noin 508 000 eläinlääkärikäyntiä. Virka-aikana noin 60 prosenttia näistä käynneistä tehtiin pieneläinvastaanoitoille ja noin 25 prosenttia oli sairaskäyntejä tiloille. Päivystysaikana käynneistä tehtiin 5 prosenttia tiloille ja 10 prosenttia vastaanotoille. Eläinlääkärikäynneistä 2 prosenttia oli terveydenhuoltokäyntejä (VYHA 2016).

Vuonna 2015 päivystyskäyntejä tehtiin yhteensä 76 500 kappaletta (15 prosenttia käynneistä). Virka-ajalla tehtyjä eläinlääkärikäyntejä oli 431 000 kappaletta (85 prosenttia). Suhteellisesti eniten päivystyskäyntejä tehtiin Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella (24 prosenttia käynneistä) ja vähiten Lapin aluehallintoviraston alueella (9 prosenttia) (VYHA 2016).

Suureläinkäyntien suhde pieneläinkäynteihin virka-aikana on suurin kotieläinmaatilavaltaisilla alueilla, esimerkiksi Itä-Suomen aluehallintoviraston ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen alueilla. Suhde on vastakkainen seura- ja harraste-eläinvaltaisilla alueilla, kuten suurimmissa kaupungeissa (VYHA 2016).

VYHA:n (2016) mukaan 38 prosenttia ympäristöterveydenhuollon yksiköistä ostaa ainakin osan eläinlääkäripalveluista joko kunnallisilta tai yksityisiltä toimijoilta¹. Ostopalveluiden käyttö on yleisintä Lounais-Suomessa (75 prosenttia) ja Länsi- ja Sisä-Suomessa (57 prosenttia) ja harvinaisinta Lapissa (20 prosenttia) ja Pohjois-Suomessa (25 prosenttia). VYHA:n (2016) mukaan 38 prosenttia yhteistoiminta-alueista hankki ostopalveluna ainakin jonkinlaista pieneläinpäivystystä, 9 prosenttia hankki ainakin jonkinlaista suureläinpäivystystä ja 10 prosenttia hankki ostopalveluna suureläinten eläinlääkintäpalveluita ainakin osalle toiminta-alueestaan.

3.1.2 Peruseläinlääkäripalvelujen sopimukset

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla sopimuksia on laadittu eri toimijoiden kesken. Erilaisia eläinlääkäripalveluita koskevia sopimuksia on tehty kuntien välillä, kuntien ja kuntayhtymien välillä, ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden ja kuntien välillä, peruspalvelukuntayhtymien ja kuntien välillä sekä kaikkien edellä mainittujen ja yksityisten palveluntuottajien välillä. Siten mukana on myös sopimuksia, joissa oli sovittu yhteistoiminta-alueen pelisäännöistä tai palveluiden ostosta ja myynnistä yhteistoiminta-alueiden välillä.

Hankkeen käyttöön toimitettujen sopimusten sisällöt poikkeavat joiltain osin toisistaan. Yleispiirteensä sopimuksissa oli, että osa niistä oli hyvin yksityiskohtaisia ja niissä on tarkkaan määritelty eri sopimustekniset asiat. Osa sopimuksista taas oli lyhyitä ja kuvailevia, mutta niistäkin kaikki ottivat huomioon sopimusteknisiä asioita. Noin puolet yhteistoiminta-alueista ostaa jotain eläimiin liittyvää palvelua. Useimmissa tapauksissa kyseessä on eläinlääkäripalvelu, mutta muutamissa tapauksissa se voi olla myös esimerkiksi löytöeläinpalvelu.

¹ VYHAN mukaan 44 prosenttia ympäristöterveydenhuollon yksiköistä käyttää jonkinlaisia ostopalveluita. Osa näistä palveluista liittyy eläimiin, mutta ei suoranaisesti eläinlääkäripalveluihin.

Kaikki hankkeen käyttöön toimitetut sopimukset täyttivät niille asetetut vaatimukset ja vastaavat sisällöltään sitä, mitä eläinhuoltolaissa on tarkoitettu peruseläinlääkäripalveluilla. Sopimuksissa ei ollut sovittu peruseläinlääkäripalveluita koskevista perustason ylittävistä palveluista. Myös VYHA:n (2016) tiedot tukevat näkemystä siitä, että erikoiseläinlääkäripalvelua ei ole saatavana kunnallisena palveluna niillä yhteistoiminta-alueilla, jotka käyttävät ostopalveluita. Sen sijaan erikoiseläinlääkäripalvelua on saatavilla monella yhteistoiminta-alueella muutoin esimerkiksi yksityisten palveluntuottajien tarjoamana palveluna.

Suoraan asiakkaalta perittävistä maksuista ei ollut sopimuksissa mainintoja. Yksityisten palveluntarjoajien kanssa tehdyissä sopimuksissa kuitenkin viitattiin hinnastoihin.

Osassa kuntien välisistä sopimuksista oli erikseen sovittu henkilöstön asemasta, irtaimesta omaisuudesta, toimivallasta, virkavastuista, vahingonkorvauksista sekä sakkomaksuista. Peruseläinlääkäripalvelut hoidetaan usein kunnan tai alueen omana toimintana, joten toimitiloista sovittiin kuntien välisissä sopimuksissa erikseen. Monessa tapauksessa toimitilat sijaittivat kunnan omistamassa kiinteistössä.

Pieneläinten sairaanhoito on ulkoistettu monessa kunnassa tai alueella yksityisille palveluntuottajille. Yhteistoiminta-alueilla on ainakin 8 sopimusta, joissa pieneläinten peruseläinlääkäripalvelut on annettu yksityisten palveluntuottajien hoidettavaksi. Kiinteähintaisen palvelun kustannus kunnalle vaihteli nolasta eurosta noin lähes 50 000 euroon vuodessa. Osassa sopimuksista veloitus oli sovittu asiakashinnaston mukaiseksi tai muuten eri tavalla. Nollahintaisissa sopimuksissa palvelun kustannukset perittiin eläinten omistajilta. Nollahintaisissa sopimuksissa palvelun todellinen kokonaiskustannus saatetaan periä eläimen omistajalta. Sen sijaan muissa sopimuksissa kunta maksaa osan palvelusta ja eläimen omistaja osan. Yksityisten kanssa tehdyissä sopimuksissa oli sovittu myös mahdollisista vahingonkorvauksista, sopimussakoista ja vastuuvakuutuksista.

3.1.3 Päivystystä koskevat sopimukset

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilta saaduista sopimuksista päivystystä koskevat sopimukset olivat selvästi yleisin sopimustyyppi. Niissä sovitaan yleensä suurelänpäivystyksestä virka-ajan ulkopuolella kuntien välisenä yhteistyönä. Pieneläinpäivystys virka-ajan ulkopuolella ostetaan usein yksityisiltä palveluntuottajilta. Se onkin yleisin yksityisten palveluntuottajien hoitama tehtävä, sillä noin 40 prosentilla yhteistoiminta-alueista on pieneläinpäivystykseen liittyvä sopimus. Vain noin 15 prosenttia yhteistoiminta-alueista on suurelänpäivystykseen liittyviä sopimuksia. Useimmissa tapauksissa samalla on sovittu myös peruseläinlääkäripalveluiden järjestämisestä alueella.

Hankittaessa palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta, yksityinen toiminnanharjoittaja on sopimuksissa usein veloitettu hankkimaan toimitilat sopimuksessa määritellyltä toimialueelta. Tarkastelluissa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden ja yksityisten palveluntarjoajien kesken laadituissa sopimuksissa on sekä kiinteähintaisia että asukaslukuun sidottuja hinnoittelumalleja. On myös sopimuksia joissa maksut peritään asiakkailta hinnastojen mukaisesti, eikä kunnalle tule palvelusta laskutettavia kustannuksia.

3.1.4 Kustannusten jako sopimuksissa

Asiakas maksaa sekä kuntien että yksityisten palveluntuottajien tarjoamista palveluista. Kunta saattaa kuitenkin maksaa osan järjestämiensä eläinlääkäripalveluiden kustannuksista. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden eläinlääkäripalveluita koskevissa sopi-

muksissa kustannuksia on jaettu yhteistyötahojen kesken monin eri tavoin. Yleisin kustannusten jakoperuste on jyvitys asukasluvun suhteessa. Myös prosenttiperusteista jakoa ja kiinteitä etukäteen sovittuja summia sekä joissain tapauksissa muita indikaattoreita, kuten tuotantoeläinmäärän, huomioivaa jakoa käytetään sopimuksissa kustannusjakoperusteina. On myös nollasummasopimuksia, jolloin esimerkiksi kukin sopijakunta maksaa oman eläinlääkärinsä kulut ennalta sovitun yhteisen päivystysohjelman mukaisesti. Tällöin raha ei liiku sopimusosapuolten välillä. Kun nollasummasopimus on tehty yksityisen palveluntarjoajan kanssa, maksaa eläimen omistaja palvelun kustannuksen kokonaisuudessaan erikseen sovitun hinnaston mukaan. Muissa yksityisten palveluntuottajien kanssa tehdyissä sopimuksissa on kiinteä tai suoriteperusteinen hinta kunnan maksamien kustannusten osalta.

Sopimuksissa on mainittu myös muita tapoja jakaa kustannukset. Joissain tapauksissa on sovittu, että kukin kunta maksaa alueellaan suoritetusta toimenpiteestä aiheutuneet kulut palvelun suorittavalle taholle asiakkaan maksuosuuden ylittävältä osalta. Kustannuksia on jaettu myös esimerkiksi kunnan lehmämäärään suhteutettuna tai sen mukaan, miten paljon eri eläinryhmät suhteutettuna laskennallisesti toisiinsa arviolta kuormittavat eläinlääkintäpalveluita.

3.1.5 Yksityisten palveluntarjoajien sopimukset

Tässä selvityksessä kiinnostuksen kohteena olivat etenkin yksityisten palveluntarjoajien kanssa laaditut sopimukset. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilta saadut sopimukset, jotka on laadittu yksityisten palveluntarjoajien kanssa, liittyvät useimmiten seura- ja harraste-eläimiin. Näiden kohdalla on tehty pääasiassa kahdenlaisia sopimuksia: joko seura- ja harraste-eläinten hoito on annettu kokonaan yksityisten palveluntarjoajien vastuulle tai on sovittu pelkästään päivystyksestä virka-ajan ulkopuolella. Seura- ja harraste-eläinten hoito tapahtuu molemmissa tapauksissa yksityisen palveluntarjoajan toimitiloissa.

Päivystystä koskevat sopimukset voivat olla kiinteähintaisia, jolloin kustannuksia on jaettu esimerkiksi alueen väestömäärän mukaisesti. Asiakkailta peritään hinnaston mukainen maksu, jolloin kiinteähintainen korvaus voi esimerkiksi kattaa muita kustannuksia kuin potilaan hoidosta aiheutuneet kuluja, jotka on peritty asiakkaalta. On olemassa myös ns. nollahintasopimuksia, joissa kunnalle ei aiheudu lainkaan kustannuksia. Tällöin koko seura- ja harraste-eläinten hoito on annettu yksityiselle palveluntarjoajalle ja he kattavat kustannukset asiakailta perittäville maksuilla.

3.2 Eläinlääkäripalveluiden kustannukset ja yhteistoiminta-alueiden toiminta

3.2.1 Eläinlääkäripalveluiden kustannukset

Kunnallisten eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta aiheutuneita kustannuksia yhteistoiminta-alueille vuonna 2015 selvitettiin kysymällä tietoja siitä, miten paljon henkilöresursseja eläinlääkäripalveluiden tuottaminen vaatii ja miten paljon kustannuksia se aiheuttaa tilinpäätöstietojen tai muiden vastaavien tietojen perusteella tai asiantuntija-arvioon perustuen, jos tietoa ei ollut muuten saatavilla.

Asukasmäärällä painotettu keskiarvo eläinlääkäripalveluiden kustannuksista kuntalaisille oli tämän kyselyn perusteella 9,9 euroa asukasta kohti. Koko maan tasolle laskettuna eläinlääkäripalvelujen järjestäminen aiheuttaa kunnille vain väestömäärän huomioon ottavalla kriteerillä

rillä laskien noin 53,5 miljoonan euron vuosikustannuksen (taulukko 1). Tämä keskimääräinen kustannus on samaa suuruusluokkaa kuin aiemmissa selvityksissä, eivätkä kustannukset näytä nousseen viime vuosina (vrt. esim. MMM 2007). Yhteistoiminta-alueiden välillä oli kuitenkin paljon vaihtelua, sillä kustannuskertymä vaihteli välillä 0,9-38,3 euroa/asukas. Kustannus oli suurin asukasluvultaan pienillä ja harvaan asutuilla yhteistoiminta-alueilla ja pieneni keskimäärin yhteistoiminta-alueen asukasmäärän kasvaessa (kuva 1). Suurin kustannuserä, 7,2 euroa per asukas, oli praktiikkaa tekevien eläinlääkäreiden palkat sivukuluineen.

Asukasmäärällä painotettu kustannus saattaa kuitenkin yli- tai aliarvioida todellista, koko maan tasolle laskettua kustannusta. Jos kyselyyn vastanneille yhteistoiminta-alueille lasketaan asukasluvulla painottamaton keskiarvo (kustannus €/asukas), ja tämä luku kerrotaan Suomen väkimäärällä, saadaan kokonaiskustannukseksi noin 77 miljoonaa euroa. Tämä luku kuitenkin yliarvioi kustannuksia, sillä se antaa liian suuren painoarvon sille, miten harvaan asuttujen alueiden kustannukset vaikuttavat koko maan keskiarvoon.

Kokonaiskustannuksia voidaan arvioida myös monimuuttujamalleja hyödyntäen. Kyselyaineistoon sovitettiin lineaarisia regressiomalleja, joissa kustannuskertymää selitettiin yhteistoiminta-alueen väkiluvulla, pinta-alalla ja kotieläintilojen määrällä. Näiden mallien avulla arvioituna keskimääräinen kustannus per asukas laskee edellä mainitusta ja osan kustannuksista selittää kotieläintilojen määrä. Yhtä tilaa kohti laskettuna kustannuksia aiheutuu hieman yli tuhat euroa riippuen siitä, millaista mallia käytetään. Lisäksi kokonaiskustannusarvioon vaikuttaa se, lasketaanko kustannukset yhteistoiminta-alueittain vai koko maan keskiarvoja käyttäen. Mallien perusteella arvioituna eläinlääkäripalveluiden kustannukset Suomessa olisivat 43-57 miljoonaa euroa. Tuotantoeläimille tarjottujen palveluiden vaikutus kustannuskertymään näyttäisi olevan karkeasti laskien noin 20 miljoonan euron suuruusluokkaa (mallista riippuen 14-23 miljoonaa euroa).

Eläinlääkärien viikonloppupäivystys alkaa yleensä perjantaina klo 16 ja päättyy maanantaina klo 8, jolloin viikonloppupäivystystunteja tulee 64 tuntia yhtä viikkoa kohti. Pyhäajan päivystyskorvaus oli keskimäärin 8,18 euroa/tunti. Keskimääräinen viikonloppupäivystyksen asukasluvulla painotettu kustannus oli 0,6 euroa asukasta kohti. Arkipäivystys alkaa yleensä klo 16 ja loppuu seuraavana aamuna klo 8. Viikossa arkipäivystystunteja tulee myös 64 tuntia. Arkipäivystyksen tuntikorvaus oli keskimäärin 4,74 euroa/tunti. Keskimääräinen arkipäivystyksen asukasluvulla painotettu kustannus oli 0,3 euroa asukasta kohti ja viikonloppupäivystyksen kustannus 0,6 euroa asukasta kohti (taulukko 2). Koko maan tasolle laskettuna eläinlääkäripäivystyksen asukasluvulla painotettu kokonaiskustannus oli noin 4,9 miljoonaa euroa.

Valtaosalla (71 prosenttia) kyselyyn vastanneista yhteistoiminta-alueista tai yhteistoiminta-alueen kunnilla ei ollut sopimuksia yksityisten palveluntarjoajien kanssa eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta kuntalaisille. Siten kyselyyn vastanneilla alueilla käytettiin ostopalveluita hieman harvemmin kuin VYHAN mukaan yhteistoiminta-alueilla keskimäärin. Vastanneista yhteistoiminta-alueista 26 prosentilla oli sopimus kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta virka-ajan ulkopuolella. Vastanneista yhteistoiminta-alueista 9 prosentilla oli sopimus yksityisten palveluntarjoajien kanssa kiireellisestä eläinlääkäriavusta seura- ja harraste-eläimille ja 6 prosentilla oli sopimus yksityisten palveluntarjoajien kanssa peruseläinlääkäripalveluista seura- ja harraste-eläimille, peruseläinlääkäripalveluista tuotantoeläimille ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta tuotantoeläimille.

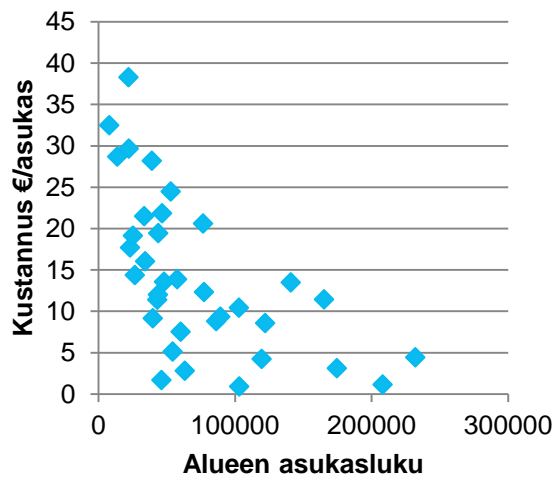
Ostopalveluiden osuus kokonaiskustannuksista oli alle 10 prosenttia. Yhteistoiminta-alueen eläinlääkärit tekivät keskimäärin hieman alle 70 henkilötyökuukautta praktiikkaa, peruseläinlääkäripalvelua tai antoivat kiireellistä eläinlääkäriapua. Avustava henkilökunta teki näissä tehtävissä keskimäärin hieman yli kahdeksan henkilötyökuukautta. Asiaksmaksuilla saatiin

tuloja noin 17 000 euroa yhteistoiminta-aluetta kohti, jolla katettiin esim. klinikka-, laite- tai puhelinmaksuja. (taulukko 3.)

Taulukko 1. Kustannukset yhteistoiminta-alueella (euroa per vuosi).

Menoerä	Keskimäärin	Minimi	Maksimi
Praktiikkaa tekevien eläinlääkärien palkkamenot yhteensä sisältäen kaikki palkan sivukulut ja päivystyskorvaukset	523 795	40 200	1 900 000
	7,2/asukas	0,3/asukas	28,6/asukas
Eläinlääkäripalveluiden tarjoamista avustavan henkilökunnan palkkamenot (sivukuluineen, mm. sihteerit ja vastaanottoapulaiset siltä osin kuin ne liittyvät eläinlääkäripalveluihin) mukaan lukien mahdollinen päivystysajan korvaus	23 306	0	176 000
	0,3/asukas	0/asukas	3,1/asukas
Eläinlääkäripalveluiden tarjoamista avustavan henkilökunnan päivystysaikainen palkkakulu (sivukuluineen, arvio)	428	0	14 994
	0/asukas	0/asukas	0,1/asukas
Työtilameno (vastaanottotilojen ja laitteiston kustannukset)	85 790	2 160	364 800
	1,2/asukas	0/asukas	6,2/asukas
Ostopalvelut	41 686	0	136 000
	0,6/asukas	0/asukas	4,5/asukas
Mahdolliset eläinten omistajille maksetut korvaukset	14 388	0	90 000
	0,2/asukas	0/asukas	2,5/asukas
Muut menot	34 510	0	305 525
	0,5/asukas	0/asukas	5,8/asukas
Kustannukset yhteensä	722 170	77 777	1 900 000
	9,9/asukas	0,9/asukas	38,3/asukas

Kuva 1. Kustannukset asukasta kohti asukasmäärältään erilaisilla yhteistoiminta-alueilla (N=35).

Taulukko 2. Päivystystä koskevien kysymysten vastaukset.

Selite	Keskimäärin	Minimi	Maksimi
Arkitunnin päivystyskorvaus eläinlääkärille (euroa/tunti)	4,74	3,51	10,00
Pyhäajan päivystyksen korvaus eläinlääkärille (euroa/tunti)	8,18	6,05	15,00
Alueella samanaikaisesti päivystävien eläinlääkärien lukumäärä.	1,54	1	4
Viikonloppupäivystys alkaa (perjantai), kellonaika	16:00	14:00	17:00
Viikonloppupäivystys loppuu (maanantai), kellonaika	8:00	7:00	8:00
Arkipäivystys alkaa, kellonaika	16:00	14:00	17:00
Arkipäivystys loppuu, kellonaika	8:00	7:00	8:00
Arkipäivystyksen kustannus vuodessa keskimäärin euroa per yhteistoiminta-alue tai per asukas	24633	11597	79523
	0,3/asukas	0,1/asukas	1,5/asukas
Viikonloppupäivystyksen kustannus vuodessa keskimäärin euroa per yhteistoiminta-alue tai per asukas	41919	19505	130990
	0,6/asukas	0,1/asukas	2,8/asukas

Taulukko 3. Työmäärä eläinlääkäripalveluiden tuottamisessa yhteistoiminta-alueilla ja asiakasmaksukorvaukset.

Työlaji	Keskimäärin	Minimi	Maksimi
Eläinlääkäripalveluita (praktiikka, peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu) tarjoavien eläinlääkäreiden henkilötyökuukaudet	69,59	4.8	209
Eläinlääkäripalveluiden tuottamista avustavan henkilökunnan henkilötyökuukaudet (mm. toimistosihiteerit, eläinten hoitajat ja vastaanottoapulaiset)	8,37	0	58
Yhteistoiminta-alueen saamat maksut tai korvaukset asiakkailta (eläinten omistajat) (esimerkiksi klinikka-, laite- tai puhelinmaksut) eläinlääkäripalveluiden tai kiireellisen eläinlääkäriavun vuoksi, euroa/vuosi	16590	0	63039

Yksityistä eläinlääkäripalvelua tarjotaan eniten seura- ja harraste-eläimille. Näille eläinryhmille yksityistä eläinlääkäripalvelua oli tarjolla noin kahdella kolmasosalla vastanneista yhteistoiminta-alueista. Tuotantoeläimille yksityistä eläinlääkäripalvelua oli tarjolla noin kolmasosalla vastanneista yhteistoiminta-alueista. Kiireellistä eläinlääkäriapua virka-ajan ulkopuolella tarjottiin yksityisten toimesta neljäsosalla yhteistoiminta-alueista, ja neljäsosalla yhteistoiminta-alueista ei ollut yksityisiä palveluja tarjolla ollenkaan (taulukko 4). Tässä kysymyksessä ei eritelty, tarjotaanko kiireellistä eläinlääkäriapua yksityisenä palveluna sekö tuotanto- että seura- ja harraste-eläimille.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilta saatujen vastausten perusteella eläinlääkäriapua saadaan melko nopeasti kaikilla alueilla. Kaksi kolmasosaa sekä tuotantoeläimistä että seura- ja harraste-eläimistä saa eläinlääkäriapua alle kahdessa tunnissa (aika yhteydenotosta eläinlääkäriin siihen, kun hoito aloitetaan). Alle kolmen tunnin kuluessa yhteydenotosta eläinlääkäriin hoitoa sai molemmista eläinryhmistä 97 prosenttia ja kaikki saavat hoitoa alle neljässä tunnissa (taulukko 5).

Jos yhteistoiminta-alueilla oli tehty sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjoajien kanssa, sen nähtiin vaikuttavan asiakkailta perittävien maksujen nousuun, lisänneen kuntien kustannuksia, nostaneen käytettävissä olevien palvelujen tasoa ja laatua. Palveluiden tavoitettavuus ei sen sijaan ollut lisääntynyt merkittävästi (taulukko 6). Palveluiden tasoon, laatuun

ja tavoitettavuuteen oltiin pääosin tyytyväisiä, mutta lievää tyytymättömyyttä ilmaistiin asiakailta perityistä maksuista ja kunnille aiheutuvista kustannuksista (taulukko 7). Jos alueella ei toiminut tällä hetkellä yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tarjoajia, uusien palveluntarjoajien tulo yhteistoiminta-alueelle seuraavien viiden vuoden aikana nähtiin melko todennäköisenä tai epävarmana. Vain alle 10 prosenttia vastaajista näki yksityisten tulon alueelle erittäin todennäköisenä (taulukko 8).

Kilpailun asiakkaista nähtiin lisääntyvän, jos yksityinen palveluntarjoaja alkaisi tarjota palveluita yhteistoiminta-alueella. Samalla myös nykyisten palveluiden laajuus parani ja täydentyisi. Seura- ja harraste-eläinten palveluiden saatavuuden nähtiin myös parantuvan tällöin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuuden virka-aikana. Sen sijaan tuotantoeläinten palveluiden saatavuuteen ei nähty olevan juurikaan vaikutusta, kuten ei myöskään kunnallisten palveluiden hintatasoon (taulukko 9). Avoimissa vastauksissa tuotiin esiin huoli potilaiden riittävydestä ja siitä aiheutuva stressi, joka näkyy sekä praktiikkatulojen ja toimipaikkaverkoston tiheydestä.

Taulukko 4. Yksityinen eläinlääkäripalveluiden tarjonta yhteistoiminta-alueilla.

Selite	Osuus
Ei yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tarjoajia	26 %
Seura- ja harraste-eläimille eläinlääkäripalveluita tarjoavia toimijoita	71 %
Tuotantoeläimille eläinlääkäripalveluita tarjoavia toimijoita	34 %
Kiireellistä eläinlääkäriapua virka-ajan ulkopuolella tarjoavia toimijoita	26 %

Taulukko 5. Eläinlääkäriavun saant nopeus¹ tuotantoeläimille ja seura- ja harraste-eläimille kyselyyn vastanneiden ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden asiantuntijoiden mukaan.

	Tuotantoeläimille	Seura- ja harraste-eläimille
alle 1 tunti	11 %	14 %
1-2 tuntia	57 %	60 %
2-3 tuntia	29 %	23 %
3-4 tuntia	3 %	3 %

¹ Vastaajien ilmoittama aika, joka kuluu yhteydenotosta eläinlääkäripalveluun siihen, kun eläinlääkäri saavuttaa potilaan.

Taulukko 6. Palveluntarjoajan käyttöön siirtymisen vaikutus eri tekijöihin¹, jos yhteistoiminta-alueella on tehty sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien kanssa.

	Noussut selvästi %	Noussut hieman %	Pysynyt ennallaan %	Laskenut hieman %	Laskenut selvästi %
Asiakkailta perityt maksut	67	8	25	0	0
Kustannukset kunnalle	42	17	33	0	8
Palveluiden taso (laajuus)	50	25	25	0	0
Palveluiden laatu	42	17	33	8	0
Palveluiden tavoitettavuus	18	18	27	27	9

¹ Luvut esittävät prosenttiosuutta yhteistoiminta-alueista, joilla sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalvelujen tarjoajien kanssa.

Taulukko 7. Tyytyväisyys viiteen tekijään, jos yhteistoiminta-alueella oli tehty sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien kanssa¹.

	Erittäin tyytymätön %	Hieman tyytymätön %	Ei tyytyväinen eikä tyytymätön %	Jokseenkin tyytyväinen %	Erittäin tyytyväinen %
Asiakkailta perityt maksut	23	15	31	31	0
Kustannukset kunnalle	17	33	17	33	8
Palveluiden taso (laajuus)	0	8	25	58	17
Palveluiden laatu	0	25	17	58	8
Palveluiden tavoitettavuus	8	25	17	42	17

¹ Luvut esittävät prosenttiosuutta yhteistoiminta-alueista, joilla sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalvelujen tarjoajien kanssa.

Taulukko 8. Arvioitu todennäköisyys uusien palveluntarjoajien tulolle yhteistoiminta-alueelle seuraavien viiden vuoden aikana, jos alueella ei toimi tällä hetkellä yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tarjoajia.

	Osuus %
Erittäin todennäköistä	7 %
Melko todennäköistä	29 %
Ei todennäköistä eikä epätodennäköistä	29 %
Melko epätodennäköistä	14 %
Erittäin epätodennäköistä	7 %
En osaa sanoa	21 %

Taulukko 9. Vaikutus nykyisiin kunnallisiin palveluihin, jos yksityinen palveluntarjoaja alkaisi tarjota palveluita yhteistoiminta-alueella.

	Lisäisi %	Ei vaikutusta %	Vähentäisi %
Kilpailu asiakkaista	86	14	0
Nykyisten palveluiden täydentyminen	67	33	0
Palveluiden laajuus	48	48	4
Omistajan kynnys kutsua eläinlääkäri	5	90	5
Vastaanottojen varustelutaso	24	71	5
Puhelinpalvelun saatavuus	14	86	0
Palveluiden hintataso eläimen omistajalle	19	81	0
Palveluiden hintataso kunnalle	5	90	5
Kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus virka-aikana	57	43	0
Kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus virka-ajan ulkopuolella	19	81	0
Palveluiden saatavuus tuotantoeläimille	33	67	0
Palveluiden saatavuus seura- ja harraste-eläimille	71	29	0
Henkilökunnan saatavuus	10	76	14
Henkilökunnan osaamistaso	10	86	4
Henkilökunnan palkkataso	5	85	10
Henkilökunnan jaksaminen	30	50	20
Asiakastyytyväisyys	33	67	0

3.2.2 Vastaaajien mielipiteitä ja näkemyksiä eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta nyt ja tulevaisuudessa

Avoimissa kysymyksissä viidennes vastaajista totesi, että eläinlääkäripalveluiden saatavuudessa ei tällä hetkellä ole ongelmia. Eläinlääkäripalvelujen saatavuuden nähtiin olevan hyvää ainakin Etelä-Suomessa, jossa kunnallinen ja yksityinen palveluntarjonta täydentävät toisiaan. Pohjoisempaan yksityinen palveluntarjonta on vähäisempää ja erikoiseläinlääkäritason palvelun saanti koettiin hankalammaksi.

Vastaajilta kysyttiin mielipiteitä siitä, mitä he näkivät pullonkauloina eläinlääkäripalveluiden tuottamiselle tulevaisuudessa. Kolme useimmin mainittua tulevaisuuden haastetta liittyivät välimatkojen kasvamiseen, eläinlääkäripalveluiden hintatasoon ja päivityksen järjestämiseen. Tulevaisuuden haasteina ja pullonkauloina nousi selvästi esille välimatkojen kasvaminen ja palveluiden etääntyminen asiakkaista ja siten heikkeneminen (9 vastaajaa). Vastaajat kantoivat huolta siitä, että toimintoja keskitettäessä palvelupisteverkosto harvenee ja etenkin syrjäseuduilla asiakkaalle käy yhä hankalammaksi ja kalliimmaksi hankkia eläinlääkäripalvelua. Toisena usein mainittuna näkökohtana oli huoli eläinlääkäripalveluiden hintatason noususta ja palveluiden hintatason kohtuullisuudesta (9 vastaajaa). Kunnaneläinlääkäripalveluiden mainittiin olevan nykyisin kaikkien hyöty- ja lemmikkieläinten omistajien saatavilla ja kohtuuhintaisia. Yksityisten palveluntuottajien yleistymisen arvioitiin nostavan hintatasoa ja jättävän osan eläinten omistajista ilman eläinlääkäripalvelua. Moni näki kunnallisilla palveluilla olevan tärkeän roolin kohtuuhintaisen palvelun tuottajana. Neljä vastaajaa mainitsi eläinsuojeluongelmien lisääntymisen riskin.

Kolmas tulevaisuuden haaste oli päivystys. Kuusi vastaajaa kantoi huolta päivystyksen ja kiireellisen eläinlääkärisavun saatavuudesta tulevaisuudessa. Näkökulma liittyi muun muassa mahdolliseen päivystysalueiden kasvuun sekä yksityisten palveluntarjoajien roolin vahvistamiseen. Vastauksissa tuotiin esille myös tarve keskittää päivystystä (1) ja turvata riittävän suuri eläinlääkäritiimi (1), joka muodostaa päivystysringin. Henkilöstökysymyksissä mainittiin myös pullonkaulana sijaisten ja päivystäjien saanti sairastapauksissa (3), joskin myös päinvastainen näkemys esitettiin, sekä päivystyksen houkuttelevuuden heikkeneminen (2) etenkin jos päivystysalueet kasvavat suuriksi. Kolme vastaajaa korosti sen tärkeyttä, että seura- ja harraste-eläinten ja tuotantoeläinten palvelut täydentävät toisiaan. Tähän näkökulmaan liittyi myös kaksi kommenttia töiden riittävydestä, joissa pidettiin tärkeänä kunnallisten palveluiden kokonaisuuden kannalta että kunnaneläinlääkäreillä on riittävästi praktiikkaa myös päiväaikaan ja praktiikka on monipuolista, sillä se edesauttaa viranomaistehtävien hoitoa, eläintautien vastustusta ja päivystystoimintaa, jossa tarvitaan valmiuksia hoitaa erilaisia eläimiä. Praktiikan eriyttäminen ja seura- ja harraste-eläinten palveluiden mahdollinen siirtyminen yksityisille palveluntarjoajille heikentää mahdollisuuksia tuottaa kunnallisia palveluita tuotantoeläimille kohtuuhintaan ja hankaloittaa päivystyksen järjestämistä ja monipuolisen osaamisen ylläpitämistä (3).

Myös eläinlääkärien yhteistyön ja tiedonkulun kehittäminen sekä yksityisten toimijoiden kesken että yksityisten ja kunnallisten toimijoiden kesken (4) mainittiin mahdollisena pullonkaulana. Alueellisesti olisi hyvä koordinoita, milloin yksityinen eläinlääkäripalvelun tarjoaja ei ole saatavilla (esim. lomat (2)).

Vastaajat (4) esittivät myös näkemyksensä siitä, että kunnaneläinlääkärijärjestelmä (peruspalveluiden tuottajana) tulisi säilyttää ja sen rahoitus tulisi turvata maakuntaudistuksessa. Tältä osin korostettiin myös sitä, että alueelliset erot tulisi ottaa huomioon, sillä palvelun tuottaminen on erihintaista eri alueilla (3). Kullekin alueelle olisi turvattava riittävät resurssit etenkin, jos yksityistä palvelua ei ole saatavilla. Ehdotettiin myös selkeytettävän sitä, että mitä palveluja kunnaneläinlääkäriltä saa jatkossa, jotta asiakas voi valita meneekö eläinten kunnaneläinlääkärille vai valitseeko yksityiselle erikoiseläinlääkärille. Kaksi vastaajaa toi erikseen esille sen, että alueella ei ole riittävästi kilpailua yksityisten palveluntarjoajien osalta ja kaksi sen, että yksityisillä ei ole ollut riittävästi kiinnostusta palveluntarjontaan alueella.

Yksittäisissä vastauksissa (1-2 vastausta) mainittiin myös seuraavia asioita: asiakaskunnan muuttuviin ja kasvaviin vaatimuksiin vastaaminen on haasteellista, huoli työn houkuttelevuudesta, mikäli kunnaneläinlääkärit eivät enää hoida pieneläimiä, kunnaneläinlääkärin työnkuvan muutos ja siitä aiheutuva epävarmuus, huoli työssä jaksamisesta, huoli kuntien säästötarpeista ja sen vaikutuksesta työssä jaksamiseen, tarve kehittää eläinlääkärien esimiestyötä sekä huoli erikoisosaamisen saatavuudesta joillain alueilla pohjoisessa sekä hevosille. Kunnille tämän hetkinen järjestelmä nähtiin suhteellisen edullisena.

3.2.3 Työpajassa esitettyjä näkemyksiä

Ennen kyselyn laatimista pidetyssä työpajassa nousi melko pitkälti samanlaisia mielipiteitä kuin kyselyvastauksissakin: yhtäältä nykyistä kunnaneläinlääkärijärjestelmää pidettiin kustannustehokkaana ja toimivana järjestelmän, joka takaa eläinlääkäripalveluiden saatavuuden koko maassa. Esimerkiksi ihmiskäynteihin verrattuna eläinlääkärijärjestelmä on suoritetta kohden laskettuna edullinen.

Toisaalta haasteiksi nähtiin muun muassa päivystyksen järjestäminen ja tuotantoeläintilojen lukumäärän väheneminen ja harveneminen. Päivystyksen järjestäminen yksityisen sektorin toimesta tuotantoeläimille koettiin haasteelliseksi ja sen kiinnostus päivystystoimintaa kohtaan vähäiseksi.

Seura- ja harraste-eläinten osalta haasteena nähtiin osin ongelmalliseksi eläinten omistajien rahanpuute, jolloin eläimet saattavat jäädä hoitamatta, varsinkin jos pitää hakeutua yksityisen palveluntuottajan vastaanotolle. Päivystyshinnat koetaan myös tuotantoeläinten kohdalla usein korkeina.

Yksityisten palveluntuottajien kohdalla alan keskittynyt tarjonta muutaman toimijan käsiin ja asiakashinnat nähtiin osin ongelmallisina seikkoina. Yksityisiä palveluntuottajia ei ole alueilla, joissa on vähän asiakkaita ja/tai pitkät välimatkat, koska toimintaa ei saada siellä välttämättä kannattavaksi. Tällöin eläinlääkäripalveluiden toteuttaminen jää käytännössä kokonaan kuntien järjestettäväksi. Lisäksi asiakaskohtaamisissa on koettu kieliongelmiä, sillä eläinlääkärit voivat olla ulkomaalaistaustaisia.

Kuntien välisessä yhteistoiminnassa nähtiin kehittämistarpeeksi toiminnan läpinäkyvyys, kustannusten tasapuolinen jako ja objektiivinen päätöksenteko. Lisäksi niukat resurssit luovat epävarmuutta, sillä esimerkiksi päivystävän eläinlääkäriin sairastuttua sijaisen hankkiminen voi olla vaikeaa.

Hallinnollisten alueiden nähtiin tulevaisuudessa kasvavan. Haasteena voidaan pitää harvaan asuttuja alueita, joilla välimatkat ja hoidon saamiseen kuluva aika ovat pitkiä ja tulevat pitenemään entisestään. Samalla on myös paineita hintojen nousulle.

Kohtuullista aikaa ja etäisyyttä saada eläinlääkäriapua voidaan pitää suhteellisena, sillä on vaikea asettaa tiettyä tarkkaa aika- tai kilometrimäärettä, etenkin koskemaan koko Suomea. Sinänsä on jo tällä hetkellä hyväksytty se, että palvelutaso ei ole samanlaista koko maassa. Toisaalta ei voida unohtaa palvelun laatua.

Asiakkaan näkökulmasta jatkuvuus hoidon saamiselle on taattava, eli eläinlääkäripalveluja on tulevaisuudessakin oltava saatavissa, muodossa tai toisessa, jokaiseen vuorokauden aikaan.

Peruseläinlääkäripalvelut tulevat todennäköisesti olemaan lähinnä kunnan/maakunnan tarjontaa tulevaisuudessakin ja erikoislääkäripalvelut voidaan nähdä yksityisten palveluntarjoajien toimintakenttänä. Lisäksi voidaan nähdä seura- ja harraste-eläimien hoidon suuntautuvan yhä enemmän yksityisille palveluntarjoajille. Tulevaisuudessa voidaan nähdä myös erikoispalvelujen kysynnän kasvavan. Palvelun tarjonnalle olisi luotava järkeviä ja samalla toimivia aluekokonaisuuksia.

Yksityisen palveluntarjonnan lisääntymisen etuna tuotantoeläinten terveydenhuollossa nähtiin erikoistuminen, varustetason kasvaminen ja tuottajien valinnanvapauden lisääntyminen. Maatalouden rakennemuutos vähentää tuotantoeläintilojen lukumäärää koko ajan, joten tulevai-

suudessa samojen palvelujen tuottaminen tulee kalliimmaksi kuin tällä hetkellä. Tulevaisuudessa suuret tuotantoeläintilat ja yksityiset eläinlääkärit voisivat toimia keskenään yhä enemmän sopimus pohjalta.

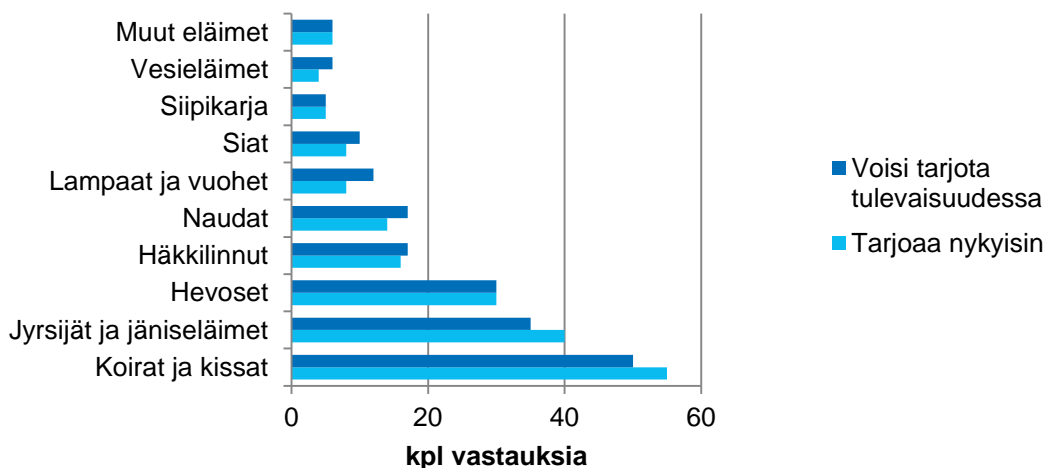
3.3 Yksityisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus – kyselyn tuloksia

Yksityisille eläinlääkäripalveluiden tarjoajille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä 66 palveluntarjoajaa. Vastaajat olivat pääosin pieniä yrityksiä. Vastaajista 40 työllisti noin yhden eläinlääkärin (yrityksen koko enintään 12 henkilötyökuukautta), joista 10 oli työllistynyt osa-aikaisesti. Noin 2-3 eläinlääkärin vuosityöpanoksen (13-36 henkilötyökuukautta) työllistäviä yrityksiä oli 16 ja vähintään neljä henkilöä työllistäneitä yrityksiä oli 8 kappaletta. Lisäksi 32 vastaajalla oli palveluksessaan muuta henkilökuntaa kuin eläinlääkäreitä. Liikevaihdolla mitattuna yritysten kokojakauma oli seuraava: alle 100 000 euroa 19 vastaajaa, 100 001-200 000 euroa 16 vastaajaa, 200 001-500 000 euroa 16 vastaajaa ja yli 500 000 euroa 12 vastaajaa.

Selvästi yli puolet vastaajista tarjosi eläinlääkäripalveluita koirille ja/tai kissoille. Myös jyrssiöille ja jäniseläimille sekä hevosille tarjottiin yleisesti palveluita. Suurelaimille (naudat, siat, lampaat ja vuohet tai hevoset) palveluita tarjosi 36 vastaajaa, joista vain 18 tarjosi palveluita naudoille, sioille, lampaille tai vuohille) (kuva 2).

Alueittain tarkasteltuna lähes kolmannes vastaajista toimi Uudellamaalla. Muut vastaajat jakautuivat eri puolille Suomea. Alueiden välillä ei todettu merkittäviä eroja, joskin tuotantoeläinten palvelut olivat hieman harvinaisempia Uudellamaalla kuin muualla Suomessa (taulukko 10).

Kuva 2. Eläimet, joille kyselyyn vastanneet tarjoavat nyt tai voisivat tarjota tulevaisuudessa eläinlääkäripalveluita (N=66).

Taulukko 10. Kullekin eläintyypille eläinlääkäripalveluita nyt tai mahdollisesti tulevaisuudessa tarjovien vastaajien lukumäärä alueittain¹.

	N	Koirat ja kissat	Jyrsijät ja jäniseläimet	Häkkilinnut	Hevoset	Naudat	Lampaat ja vuohet	Siat	Sipikarja	Vesieläimet	Muu
Häme	10	9	6	4	9	3	2	3	2	1	1
Itä-Suomi	10	9	9	7	10	6	5	3	2	2	3
Keski-Suomi	5	6	4	1	5	2	2	4	2	0	0
Pohjanmaa	8	7	3	2	6	5	2	2	1	2	0
Pohjois-Suomi	5	5	4	3	4	2	2	1	0	0	2
Lounais-Suomi	6	5	4	3	3	3	2	0	0	1	1
Uusimaa	21	21	19	11	9	7	4	5	3	3	5

1) Itä-Suomi sisältää vastaajat, jotka toimivat Etelä- tai Pohjois-Karjalassa, Etelä- tai Pohjois-Savossa tai Kymenlaaksossa. Pohjanmaa sisältää vastaajat, jotka toimivat Pohjanmaalla, Etelä-, Keski-, tai Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Suomi sisältää vastaajat, jotka toimivat Lapissa tai Kainuussa. Keski-Suomi sisältää Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa toimivat vastaajat. Lounais-Suomi sisältää vastaajat, jotka toimivat Varsinais-Suomessa tai Satakunnassa. Osa vastaajista toimii monessa eri maakunnassa. Tällöin ne on laskettu ensin mainitun toimialueen mukaan.

Taulukossa 11 on esitetty kyselyyn vastanneiden palvelutarjonta sen mukaan, tarjoaako vastaaja palveluita pieneläimille, hevosille vain suurelaimille. Taulukko ei kuitenkaan kerro, onko kyseinen palvelu saatavilla juuri kyseiselle eläinryhmälle, sillä palveluita voidaan tarjota useammalle eläinryhmälle. Eläinlääkärit tarjoavat klinisiä perustutkimuksia ja peruskirurgiaa sekä perusnäytteenottoa ja laboratoriotutkimuspalveluita lähes poikkeuksetta, joten näitä palveluita olisi saatavissa jatkossakin eri puolilla maata. Kaikki vastaajat tekivät rokotuksia ja kirjoittivat terveystodistuksia ja lääkemääräyksiä. Sen sijaan erittäin vaativia kirurgisia toimenpiteitä seura- ja harraste-eläimille tarjosi vain 63 prosenttia niille palveluita tarjoavista vastaajista. Hevosille ja tuotantoeläimille erittäin vaativia kirurgisia toimenpiteitä tarjoaa vain alle neljännes vastaajista, ja alle viidennes vastaajista, jotka eivät tarjoa kyseistä palvelua nykyisin, olisi valmis tarjoamaan sitä tulevaisuudessa. Alle puolet vastaajista tarjosi erikoiseläinlääkäriin suorittamaa tutkimusta.

Suunnitelmallista eläinterveydenhuoltoa tarjoaa 59 prosenttia tuotantoeläimiä hoitavista, mutta vain alle neljännes muista vastaajista. Jonkinasteista päivystyspalvelua tarjosi 25 prosenttia pieneläimiä hoitavista, 34 prosenttia hevosia hoitavista ja 44 prosenttia suurelaimia hoitavista eläinlääkäreistä. Kyselyssä ei ollut määritelty, millaista päivystyspalvelua tarjotaan, joten kyseessä voi olla myös vain osan vuorokaudesta tai osan viikonlopusta toimiva päivystyspalvelu. Vain alle viidennes vastaajista ilmoitti, että voisi tarjota päivystyspalvelua tulevaisuudessa. Siten kattavan päivystyksen järjestäminen markkinaehtoisesti saattaa olla haasteellista. Muita yksittäisten vastaajien tarjoamia palveluita olivat mm. neuvontapalvelu, hevosten hammashoito, kotikäynnit lemmikeille, lihahuolto, rehu- ja tarvikemyynti, keinosiemennyspalvelut, ja akupunktio.

Tulevaisuuden mahdollisina pullonkauloina eläinlääkäripalveluiden tarjonnassa nostettiin esille eri näkökohtia. Pienillä seura- ja harraste-eläimillä pullonkauloiksi nähtiin:

- Päivystys ylipäätään, etenkin syrjäseuduilla, päivystysten keskittyminen ja pitkät matkat (johon liittyen eläinlääkäripalvelun saatavuus ylipäätään), etenkin Pohjois-Suomessa (15 vastaajaa).
- Yksityisen palvelun korkea hinta, markkinoiden keskittyminen (13 vastaajaa).
- Erikoistuminen, kilpailu erikoisosaamisessa, henkilökunnan riittävyys (alueellinen ylitai alitarjonta) (4 vastaajaa)

- Kuntien panostukset pieneläinhoitoon, joka voi yhtäältä heikentää kilpailutilannetta (3 vastaajaa) ja toisaalta taata päivystyksen ja eläinsuojelun kohtuullisella hinnalla
- Vaatimustason kasvu ja klinikkatasoisten tilojen tarjoaminen
- Erikoistuminen lisääntyy, eläinlääkäreistä ylitarjontaa
- Palvelusta perittävä arvonlisävero

Hevosilla pullonkauloiksi nähtiin:

- Yksityisen palvelun korkea hinta ja/tai omistajan maksukyky (6 vastaajaa)
- Päivystyksen saatavuus, pitkät välimatkat (6 vastaajaa)
- Palveluntarjoajien ammattitaito (3 vastaajaa)
- Markkinoiden keskittyminen
- Kunnaneläinlääkäripalveluihin kohdistettu tuki
- Hoitotilat, pakkopilttupaikat

Tuotantoeläimillä pullonkauloiksi nähtiin:

- Pitkät välimatkat tai palvelun saatavuus (5 vastaajaa)
- Päivystys etenkin syrjäseuduilla, laajat päivystysalueet (3 vastaajaa)
- Eläinlääkärien puute
- Palvelun hinta
- Kunnaneläinlääkäripalveluihin kohdistettu tuki
- Markkinoiden keskittyminen
- Asiakkaiden maksuhalukkuus
- Tilakoon kasvusta ja tilojen vähenemisestä seuraavat haasteet

Taulukko 11. Erilaisten palveluiden tarjonta (osuus vastaajista, jotka tarjoavat kyseistä palvelua¹) tarkasteltuna sen mukaan, tarjoaako vastaaja eläinlääkäripalveluita pieneläimille, hevosille tai tuotantoeläimille.

	Pieneläimille tarjoavat (N=54)			Hevosille tarjoavat (N=30)			Tuotantoeläimille tarjoavat (N=17)		
	Tarjoaa	Ei tarjoa	Voisi tarjota	Tarjoaa	Ei tarjoa	Voisi tarjota	Tarjoaa	Ei tarjoa	Voisi tarjota
Puhelinpalvelu	92 %	8 %	0 %	90 %	7 %	3 %	88 %	13 %	0 %
Kliininen perustutkimus eläinlääkärin vastaanotolla (tavanomainen diagnoosi, hoito ja ohjeet)	94 %	4 %	2 %	73 %	20 %	7 %	59 %	35 %	6 %
Kliininen perustutkimus eläimen pitopaikassa (tavanomainen diagnoosi, hoito ja ohjeet)	56 %	37 %	8 %	87 %	13 %	0 %	100 %	0 %	0 %
Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus ja/tai hoitotoimenpide eläimen pitopaikassa (esim. synnytyssapu, kohtuprolapsi, letkutus, ontumatutkimus)	32 %	57 %	11 %	76 %	24 %	0 %	87 %	7 %	7 %
Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus ja/tai hoitotoimenpide vastaanotolla (esim. synnytyssapu, ontumatutkimus, pieneläinten iho- ja sisäelinsairauksien jatkotoimenpiteet)	87 %	11 %	2 %	57 %	33 %	10 %	47 %	47 %	6 %
Peruskirurgia vastaanotolla pienille seura- ja harrastuseläimille (esim. pienen haavan ompelu, katetrointi tai kissan kastreatio, hammaskiven tai maitohampaan poisto, yksittäisen ihokasvaimen poisto)	93 %	6 %	2 %	67 %	30 %	3 %	59 %	35 %	6 %
Peruskirurgia hevosille, naudoille, sioille, lampaille tai vuohille eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla (esim. lisävetimen poisto, sarven amputaatio, pienen haavan ompelu, yksittäisen ihokasvaimen poisto)	29 %	62 %	10 %	72 %	24 %	3 %	94 %	6 %	0 %
Vaativa kirurginen toimenpide vastaanotolla pienille seura- ja harrastuseläimille (esim. hampaan poisto, ison haavan ompelu, kasvaimen poisto, silmän paikalleen laittaminen, vatsaonteloon ulottuva kirurgia)	80 %	15 %	6 %	47 %	43 %	10 %	35 %	47 %	18 %
Vaativa kirurginen toimenpide hevosille, naudoille, sioille, lampaille tai vuohille eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla (esim. hampaan poisto, vierasesineleikkaus, dislokaatioleikkaus, ison haavan ompelu, kasvaimen poisto, kastreatio)	21 %	74 %	6 %	48 %	48 %	3 %	63 %	25 %	13 %
Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide vastaanotolla pienille seura- ja harrastuseläimille (esim. nivustyrä, koiran laaja utarekasvaimen poisto, vatsalaukun kiertymän leikkaus, luukirurgia, vierasesineleikkaus, sektio, silmän poisto)	63 %	26 %	11 %	33 %	53 %	13 %	35 %	47 %	18 %
Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide hevosille, naudoille, sioille, lampaille tai vuohille eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla (esim. nivustyrä, sektio, luukirurgia, silmän poisto)	8 %	79 %	13 %	14 %	69 %	17 %	25 %	56 %	19 %
Erikoiseläinlääkärin suorittama tutkimus ja hoito	25 %	53 %	23 %	21 %	59 %	21 %	31 %	31 %	38 %
Suunnitelmallinen eläinterveydenhuolto (esim. terveydenhoitosuunnitelman laatiminen, Sikavan ja Nasevan käynnit)	13 %	70 %	17 %	23 %	63 %	13 %	59 %	29 %	12 %
Näytteen otto (perusnäyte)	100 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %
Näytteen otto (vaativa näyte, esim. sperman otto, katetrointi, kohtunäyte, kohtubiopsia)	64 %	28 %	8 %	57 %	32 %	11 %	50 %	31 %	19 %
Peruslaboratoriotutkimus	91 %	8 %	2 %	79 %	17 %	3 %	69 %	25 %	6 %
Vaativa laboratoriotutkimus (esim. valkosolut verestä, valkosolujen erittelylaskenta, herkkyyismääritys, näytteen viljely, sperman tutkiminen)	66 %	23 %	11 %	45 %	41 %	14 %	25 %	44 %	31 %
Röntgentutkimus	57 %	32 %	11 %	28 %	55 %	17 %	6 %	63 %	31 %
Magneettikuvaus	4 %	83 %	13 %	4 %	81 %	15 %	0 %	81 %	19 %
Ultraäänitutkimus	89 %	7 %	4 %	77 %	17 %	7 %	82 %	18 %	0 %
Tähystystutkimus	17 %	56 %	28 %	23 %	53 %	23 %	18 %	47 %	35 %
Verensiirto	30 %	58 %	11 %	24 %	66 %	10 %	13 %	69 %	19 %
Madotus	100 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	94 %	6 %	0 %

Synnytyksen avustaminen	94 %	6 %	0 %	87 %	13 %	0 %	94 %	6 %	0 %
Eläimen lopetus	98 %	0 %	2 %	93 %	3 %	3 %	100 %	0 %	0 %
Sorkkahoito tai kengitys	8 %	74 %	19 %	21 %	59 %	21 %	25 %	38 %	38 %
Ruokintaneuvonta	89 %	9 %	2 %	87 %	13 %	0 %	100 %	0 %	0 %
Eläimen tunnistusmerkintä	100 %	0 %	0 %	90 %	7 %	3 %	71 %	24 %	6 %
Päivystyspalvelu	25 %	57 %	19 %	34 %	52 %	14 %	44 %	44 %	13 %
Takapäivystyspalvelu	8 %	65 %	27 %	17 %	62 %	21 %	19 %	56 %	25 %
Hoitajan vastaanotto	38 %	38 %	25 %	14 %	61 %	25 %	6 %	69 %	25

1 Otos on 66 vastaajaa. Sama vastaaja voi tarjota eläinlääkäripalvelua pieneläimille, hevosille ja/tai tuotantoeläimille. Palvelu saattaa olla tarjolla muulle eläinryhmälle kuin mitä on mainittu tarjonnan kohteeksi ensimmäisellä rivillä. Esi-merkiksi eläimen pitopaikassa tarjottava palvelu kohdistuu tyypillisesti suurelmiin, mutta sen tarjoaja voi tarjota palveluita myös pieneläimille.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan viiden yleisluontoisen tehtävän hintaa sekä neljän eri toimenpiteen hintaa tilanteessa, jossa he suorittaisivat kyseisen tehtävän. Taulukossa 12 on esitetty viiden yleisluontoisen tehtävän hinta-arviot. Naudoille, sioille, lampaille ja vuohille tai hevosille suoritettuna jotkut tehtävät ovat hieman kalliimpia kuin seura- ja harraste-eläimille suoritettuna. Suurelainten hinta-arvioissa hajonta on kuitenkin selvästi suurempaa kuin seura- ja harraste-eläinten hinta-arvioissa. Hajontaa lisää osaltaan se, että eri eläimille suoritettuna tehtävillä voi olla erilainen hinta. Alueiden välillä ei havaittu selviä hintaeroja, joskin aluetarkastelua vaikeutti pieni havaintomäärä.

Asiakastapausten kuvaukset ja niiden hinta-arviot olivat:

- Lehmän poikimahalvaus: Maatilalla on juuri poikunut lehmä, joka ei pääse nousemaan ylös eikä syö. Lehmä on alilämpöinen ja sen tajunnantaso on mahdollisesti laskenut. Toimenpiteet: Matka vastaanotolta tilalle ja takaisin, kliininen tutkimus sis. rektaalitutkimuksen (mahdollisesti toinen vasikka), diagnoosi, hoito ja jatkohoito-ohjeet. Työn kesto: Työ tilalla ilman paperitöitä kestää 30 minuuttia. Lisäksi paperityöt vievät 10 min. Laskekaa mukaan: käyntimaksu taksataulukkonne mukaisesti, eläimen tutkimiseen ja poikimahalvauksen hoitoon liittyvä työ, lääkkeet, tarvikkeet, matkakustannukset (edestakainen matka 50 km). Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 prosenttia työstä, matkoista ja tarvikkeista ja 10 prosenttia lääkkeistä).
 - Kokonaiskustannus oli keskimäärin 195 € (keskihajonta 97 €).
- Syömätön lehmä, jolla on juoksutusmahan dislokaatio: Asiakkaalla on 1-3 kk sitten poikunut lehmä, joka ei syö tai syö huonosti. Maitomäärä on vähentynyt, lehmä on kiipeä ja potkiskelee mahan alle. Toimenpiteet: Matka vastaanotolta tilalle ja takaisin, täydellinen kliininen tutkimus, neuvottelu omistajan kanssa jatkohoidosta (vaihtoehdot: lopetus, konservatiivinen hoito tai kirurgia), leikkausvalmistelut (tarvittaessa nestehoito, rauhoitus, karvanajo, pesu, puudutus) leikkaus, leikkauksen jälkeinen hoito (mm. letkut), jatkohoito-ohjeiden anto ja lääkitys. Lääkeluovutus jatkohoitolääkkeiden osalta. Työn kesto: Työ tilalla ilman paperitöitä kestää 3 tuntia. Lisäksi paperityöt vievät 20 minuuttia. Laskekaa mukaan: käyntimaksu taksataulukkonne mukaisesti eläimen tutkimiseen ja hoitoon liittyvä työ, dislokaatioleikkaus ja letkut, matkakustannukset (edestakainen matka 50 km). Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 prosenttia työstä, matkoista ja tarvikkeista ja 10 prosenttia lääkkeistä).
 - Kokonaiskustannus oli keskimäärin 450 € (keskihajonta 168 €).
- Kissan kastraatio. Asiakas tuo vastaanotolle kissan, jolle suoritetaan kastraatio. Toimenpiteet: kliininen tutkimus, kissan rauhoitus, kastroidileikkaus ja jatkohoito-ohjeiden anto. Laskekaa mukaan: pieneläimen käyntimaksu vastaanotolla, lääkkeet, tarvikkeet. Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 prosenttia työstä ja tarvikkeista ja 10 prosenttia lääkkeistä).
 - Kokonaiskustannus oli keskimäärin 87 € (keskihajonta 17 €).

Hinta-arviot vaihtelivat huomattavasti, joten kyselyaineisto ei paljasta, onko alueiden välillä eroja lehmille tehtävien toimenpiteiden hintatasossa. Aineisto kuitenkin viittaa siihen, että hintataso saattaisi näillä toimenpiteillä olla hieman alempi Uudellamaalla kuin muualla Suomessa. Kissan kastration osalta hintataso puolestaan näyttäisi olevan noin viidenneksen korkeampi Uudellamaalla kuin muualta Suomesta saaduissa vastauksissa.

Neljäntenä asiakasesimerkinä oli vasikoiden nupoutus. Viiden vasikan nupoutuksen hinta-arviot vaihtelivat 50 ja 500 euron välillä. Kysymyksenasettelun ja vastausten välisen ristiriidan vuoksi tulokset eivät ole vertailukelpoisia keskenään.

Lemmikkieläinten osalta hintavertailutietoa saadaan aiemmista selvityksistä. Kuluttajaliitto (2016) selvitti yksityisten eläinlääkäreiden välisiä hintaeroja lemmikkieläimillä. Selvityksen mukaan yksityisten eläinlääkäreiden välillä on merkittäviäkin hintaeroja. Selvityksessä tuotiin

esille, että eläinlääkärikäynnin hinnan hahmottaminen voi olla etukäteen vaikeaa. Eläinlääkäreillä on velvollisuus pitää hinnastonsa esillä, mutta he eivät välttämättä aina ilmoita tarkkoja hintoja ennen hoitotoimenpiteitä. Mikäli toimenpiteen tarkkaa hintaa ei pystytä esittämään ennalta, olisi ilmoitettava hinnan määräytymisperusteet (esim. tuntihinta) ja yksittäisten hoitotoimenpiteiden hinnat.

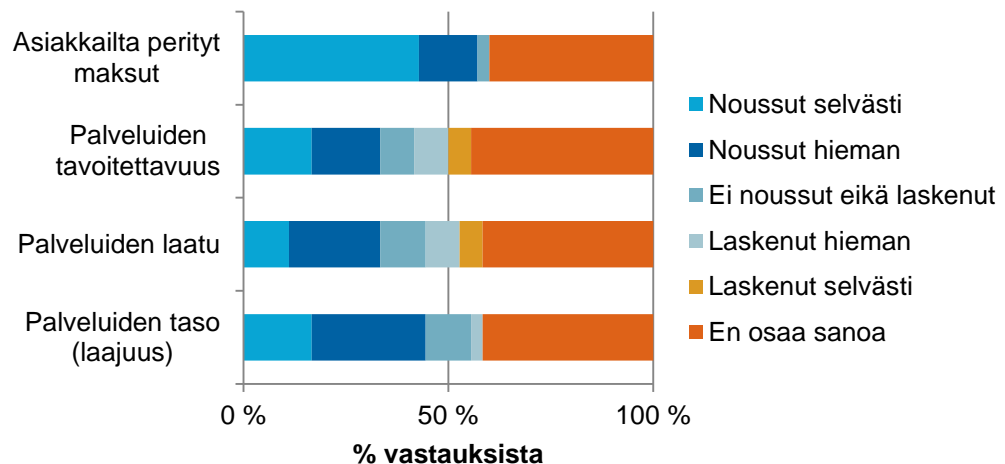
Kun kyselyn vastaajilta kysyttiin arvioita, miten mahdolliset toiminta-alueella tehdyt sopimukset yksityisten palveluntarjoajien ja kuntien kesken eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta ovat vaikuttaneet palveluihin, vain 36 henkilöä vastasi kysymykseen, ja heistä vain noin 40 prosenttia ei osannut sanoa vaikutuksia. Mielenpiteensä ilmaisesta valtaosa oli sitä mieltä, että palveluiden laajuus, laatu ja saatavuus sekä hinta ovat nousseet (kuva 3).

Yhteensä 50 vastaajaa arvioi, miten yksityisten kanssa tehtävät sopimukset vaikuttaisivat eläinlääkäripalveluihin. Huomattava osa vastaajista ei halunnut tai osannut arvioida vaikutuksia. Mielenpiteensä ilmaisesta valtaosa oli sitä mieltä, että palveluiden laajuus, laatu ja saatavuus sekä hinta asiakkaalle nousisivat (kuva 4).

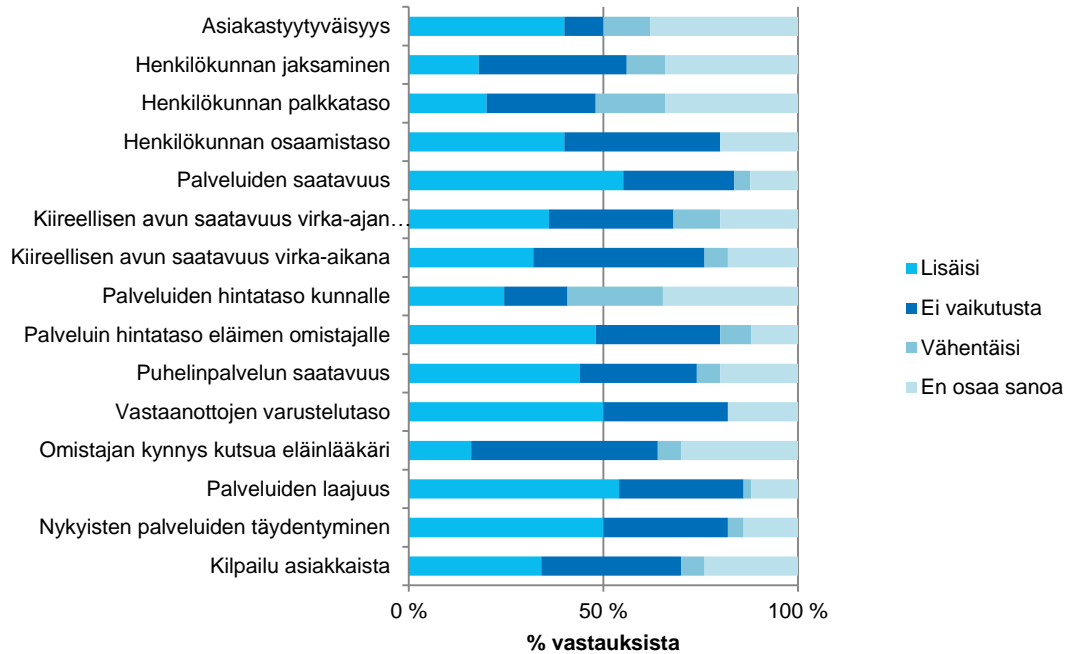
Taulukko 12. Vastaajien arvioita viiden yleisluonteisen toimenpiteen hinnasta, kun palvelu tarjotaan seura- ja harraste-eläimille tai naudoille, sioille, lampaille ja vuohille tai hevosille (keskimäärin €/asiakas, keskihajonta suluissa).

	Palvelu seura- ja harraste-eläimille		Palvelu naudoille, sioille, lampaille ja vuohille tai hevosille	
Kliininen perustutkimus	60,2	(15,9)	65,5	(32,5)
Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus	94,7	(30,2)	119,5	(193,5)
Peruskirurgia	206,9	(85,3)	203,0	(143,5)
Vaativa kirurginen toimenpide	465,6	(193,5)	420,0	(339,3)
Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide	835,0	(468,3)	1027,3	(829,5)

Kuva 3. Yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien mielipiteitä vaikutuksista eläinlääkäripalveluihin, jos vastaajan toiminta-alueella on tehty sopimuksia yksityisten palveluntarjoajien ja kuntien kesken eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta (N=36 vastausta).

Kuva 4. Yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien mielipiteitä vaikutuksista eläinlääkäripalveluihin, jos vastaajan toiminta-alueella tehtäisiin yksityisten palveluntarjoajien ja kuntien kesken sopimuksia eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta (N=50 vastausta).

Kaikista kyselyyn vastanneista 54 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä ja 28 prosenttia oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämästä, että kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua yrityksen toiminta-alueella. Kaikista kyselyyn vastanneista 37 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä ja 34 prosenttia oli täysin tai jokseenkin erimieltä väittämästä, että kuntien järjestämät eläinlääkäripalvelut aiheuttavat haittaa heidän yrityksensä toiminnalle. Seura- ja harraste-eläimille palveluita tarjoavat vastaajat olivat hieman muita vastaajia useammin samaa tai täysin samaa mieltä väittämästä, että kuntien tarjoamat palvelut vääristävät kilpailua (taulukko 13).

Mahdollisen haitan syiksi vastaajat ilmaisivat useimmin sen, että kuntien tuottamat peruspalvelut seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten tai että niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriapu seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten. Enemmistö hevosille ja seura- ja harraste-eläimille palveluita tarjoavista vastaajista ei kokenut hyötyeläimille tarjottujen palveluiden hinnoittelua samalla tavalla ongelmaksi kuin seura- ja harraste-eläimille tarjottujen palveluiden hinnoittelua. Sen sijaan tuotantoeläimille palveluita tarjoavista vastaajista yli 40 prosenttia oli sitä mieltä, että haittojen syy on hyötyeläimille tarjottujen palveluiden hinnoittelu alle tuotantokustannusten. Vain pieni vähemmistö (noin 10 prosenttia) vastaajista oli eri mieltä siitä, että haitta johtuisi siitä, että kunnat pystyvät suurempien resurssien turvin tuottamaan monipuolisempia tai laadukkaampia eläinlääkäripalveluita (taulukot 14 ja 15). Kahdessa vastauksessa tuotiin esille se, että asiakas ei ymmärrä eläinlääkäripalvelun kulurakennetta. Nykyinen eläinlääkintähuollon järjestämisvelvoite, jossa kunta maksaa muun muassa peruspalkan sivukuluineen, toimitilat, tukea matkakustannuksiin ja mahdollisesti avustajat koettiin ongelmalliseksi, koska se laskee hintatasoa ja heikentää yksityisten palveluntarjoajien toimintaedellytyksiä (7 vastausta). Asia tuotiin

esille sekä pieneläinten että tuotantoeläinten ja kiireettömien toimenpiteiden, kuten rokotukset, yhteydessä.

Vastaajien mielipiteet kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden mahdollisesti aiheuttamasta kilpailun vääristymisestä ja haitoista yritystoiminnalle olivat samansuuntaisia eri osissa Suomea, joskin Uudellamaalla kilpailunvääristämisväittämän (taulukon 13 ensimmäinen väittäjä) kanssa oltiin hieman muuta Suomea harvemmin samaa mieltä. Vastaukset siitä, mistä mahdolliset haitat johtuvat, olivat samankaltaisia eri osissa Suomea, joskin Itä- ja Pohjois-Suomessa ja Pohjanmaalla toimivat vastaajat kokivat hieman muita useammin hyötyeläinpalveluiden hinnoittelun kilpailuhaitan syynä.

Noin 27-40 prosenttia yksityisistä palveluntarjoajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä, että he olisivat valmiita lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut hinnoiteltaisiin vähintään tuotantokustannusten mukaisesti. Lähes yhtä suuri osuus vastaajista oli kuitenkin täysin tai jokseenkin eri mieltä tämän väittämän kanssa. Yhtäältä hieman yli 40 prosenttia vastaajista oli valmis lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos kunnat vähentäisivät niiden tuottamista. Toisaalta 24-35 prosenttia ei ollut valmis lisäämään tarjontaa tässäkään tilanteessa. Lisäksi noin 40 prosenttia vastaajista oli valmis lisäämään tarjontaa, jos kunnat ryhtyisivät muihin toimenpiteisiin kilpailuvääristymän korjaamiseksi. Vastauksissa oli melko vähän eroja sen mukaan, millaisille eläimille vastaajat tarjosivat eläinlääkäripalveluita. Tuotantoeläimille palveluita tuottavat vastaajat kokivat hinnoittelun muita palveluntarjoajia tärkeämmäksi.

Itä-Suomessa, Pohjois-Suomessa, Pohjanmaalla tai Uudellamaalla toimivista vastaajista hieman useampi vaikutti olevan valmis lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos kunnat hinnoittelisivat tuottamiaan eläinlääkäripalvelujaan vähintään tuotantokustannusten mukaisesti, kuin muualla Suomessa toimivista vastaajista.

Avoimissa vastauksissa tuotiin esille, että palveluita voitaisiin lisätä tekemällä enemmän töitä, pidentämällä aukioloaikoja, avaamalla uusia toimipisteitä tai palkkaamalla lisää henkilökuntaa (18 vastausta), monipuolistamalla palvelutarjontaa (panostamalla tiloihin, laitteisiin tai erikoisosaamiseen) (8), tekemällä enemmän pieneläinpraktiikkaa (2), suurelänpraktiikkaa (4) tai päivystystä (10). Osa vastasi myös, että ei voi tai ei halua lisätä tarjontaa (5).

Lisäksi avoimessa palautteessa tuotiin esille seuraavaa:

- Ehdotettiin, että praktiikkapalvelut voisi tuottaa täysin yksityisesti Keski-Euroopan malliin
- Paras olisi yhteistyön ja kollegiaalisuuden lisääntyminen kentällä
- Toivottiin kunnaneläinlääkärin säilyvän nykyisellään
- Esitettiin, että vaativampi hoito voitaisiin ainakin joillain alueilla jättää yksityisten hoitettavaksi.
- Ehdotettiin myös, että päivystysvuorot jaettaisiin alueen kaikkien lääkäreiden kesken ja maksettaisiin sama korvaus kaikille päivätyöpaikasta riippumatta. Jotkut vastaajat ilmoittivat, etteivät ole valmiita päivystämään.
- Kannettiin huolta hintatason noususta ja siitä, kannustetaanko isoilla klinikoilla ostamaan turhia kalliita tutkimuksia tai heikentääkö ketjuuntuminen kilpailua.

Taulukko 13. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjoajien näkemyksiä siitä, haittaavatko kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut haittaavat yritysten toimintaa sen mukaan tarkasteltuna, millaisille eläimille he tarjoavat palveluita¹.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vastausta ¹
Seura- ja harraste-eläimille palveluita tarjoavat (N=54)						
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua yrityksemme toiminta-alueella	28 %	31 %	13 %	11 %	17 %	0 %
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut aiheuttavat haittaa yrityksemme toiminnalle	13 %	28 %	24 %	15 %	19 %	2 %
Hevosille palveluita tarjoavat (N=30)						
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua yrityksemme toiminta-alueella	27 %	23 %	20 %	10 %	10 %	10 %
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut aiheuttavat haittaa yrityksemme toiminnalle	13 %	23 %	23 %	10 %	20 %	10 %
Tuotantoeläimille palveluita tarjoavat (N=17)						
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua yrityksemme toiminta-alueella	35 %	10 %	7 %	3 %	27 %	23 %
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut aiheuttavat haittaa yrityksemme toiminnalle	17 %	20 %	10 %	7 %	20 %	27 %

¹ Ei vastausta-sarake sisältää ne vastaajat, jotka eivät vastanneet kysymykseen tai jotka ilmaisivat kannakseen ei vastausta. Osa vastaajista tarjosi palveluita monille erilaisille eläimille.

Taulukko 14. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjoajien näkemyksiä siitä, miksi kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut haittaavat yritysten toimintaa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vastausta ¹
Seura- ja harraste-eläimille palveluita tarjoavat (N=54)						
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme...						
...koska niiden tuottamat peruspalvelut seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	33 %	24 %	13 %	17 %	9 %	4 %
...koska niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriinapu seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	22 %	28 %	17 %	15 %	11 %	7 %
...koska niiden tuottamat peruspalvelut hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	6 %	7 %	19 %	11 %	9 %	48 %
...koska niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriinapu hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	6 %	6 %	19 %	11 %	11 %	48 %
...koska ne pystyvät suurempien resurssien turvin tuottamaan monipuolisempia tai laadukkaampia eläinlääkäripalveluja	9 %	0 %	22 %	15 %	44 %	9 %
...muista syistä	17 %	2 %	6 %	0 %	6 %	70 %
Hevosille palveluita tarjoavat (N=30)						
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme...						
...koska niiden tuottamat peruspalvelut seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	23 %	27 %	17 %	10 %	13 %	10 %
...koska niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriinapu seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	13 %	30 %	17 %	13 %	17 %	10 %
...koska niiden tuottamat peruspalvelut hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	10 %	17 %	23 %	13 %	17 %	20 %
...koska niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriinapu hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	10 %	17 %	23 %	10 %	20 %	20 %
...koska ne pystyvät suurempien resurssien turvin tuottamaan monipuolisempia tai laadukkaampia eläinlääkäripalveluja	7 %	0 %	27 %	20 %	37 %	10 %
...muista syistä	23 %	0 %	3 %	3 %	7 %	63 %
Tuotantoeläimille palveluita tarjoavat (N=17)						
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme...						
...koska niiden tuottamat peruspalvelut seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	12 %	41 %	18 %	6 %	6 %	18 %
...koska niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriinapu seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	12 %	24 %	24 %	12 %	12 %	18 %
...koska niiden tuottamat peruspalvelut hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	12 %	35 %	18 %	6 %	18 %	12 %
...koska niiden tuottama kiireellinen eläinlääkäriinapu hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	12 %	29 %	18 %	6 %	24 %	12 %
...koska ne pystyvät suurempien resurssien turvin tuottamaan monipuolisempia tai laadukkaampia eläinlääkäripalveluja	6 %	6 %	12 %	29 %	41 %	6 %
...muista syistä	24 %	6 %	6 %	0 %	0 %	65 %

¹ Ei vastausta-sarake sisältää ne vastaajat, jotka eivät vastanneet kysymykseen tai jotka ilmaisivat kannakseen ei vastausta. Osa vastaajista tarjosi palveluita monille erilaisille eläimille.

Taulukko 15. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjoajien näkemyksiä siitä, olisivatko he valmiita lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos kunnat muuttaisivat palvelutarjontaansa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vastausta
Seura- ja harraste-eläimille palveluita tarjoavat olisivat valmiita lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos... (N=54)						
...kunnat hinnoittelisivat tuottamiaaan eläinlääkäripalvelujaan vähintään tuotantokustannusten mukaisesti	19 %	19 %	22 %	11 %	13 %	17 %
...kunnat vähentäisivät eläinlääkäripalvelujen tuottamista	31 %	15 %	17 %	9 %	15 %	13 %
...kunnat ryhtyisivät muihin toimenpiteisiin kilpailuvääristymien korjaamiseksi	26 %	19 %	20 %	9 %	11 %	15 %
Hevosille palveluita tarjoavat olisivat valmiita lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos... (N=30)						
...kunnat hinnoittelisivat tuottamiaaan eläinlääkäripalvelujaan vähintään tuotantokustannusten mukaisesti	17 %	10 %	10 %	7 %	23 %	33 %
...kunnat vähentäisivät eläinlääkäripalvelujen tuottamista	30 %	10 %	7 %	3 %	27 %	23 %
...kunnat ryhtyisivät muihin toimenpiteisiin kilpailuvääristymien korjaamiseksi	17 %	20 %	10 %	7 %	20 %	27 %
Tuotantoeläimille palveluita tarjoavat olisivat valmiita lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos... (N=17)						
...kunnat hinnoittelisivat tuottamiaaan eläinlääkäripalvelujaan vähintään tuotantokustannusten mukaisesti	29 %	12 %	6 %	12 %	24 %	18 %
...kunnat vähentäisivät eläinlääkäripalvelujen tuottamista	29 %	12 %	6 %	0 %	35 %	18 %
...kunnat ryhtyisivät muihin toimenpiteisiin kilpailuvääristymien korjaamiseksi	24 %	18 %	18 %	6 %	18 %	18 %

3.4 Eläinlääkäripalvelut Ruotsissa²

Ruotsissa päävastuu eläinterveystilanteen seurannasta ja eläinlääkäripalveluista on Jordbruksverketillä. Siellä kunnilla ei ole veloitetta järjestää eläinlääkäripalveluita tai päivystystä, eivätkä ne osallistu eläinlääkäripalveluiden kustannusten kattamiseen. Kunnilla on kuitenkin tärkeitä tehtäviä, jotka liittyvät mm. eläinsuojeluun. Valtiovalta voi kuitenkin myöntää eläinlääkäreille tukea. Tuen edellytyksenä on sitoutuminen ympärivuorokautiseen päivystykseen ja koulutustilaisuuksiin. Tämän tuen avulla Ruotsiin on voitu järjestää melko kattava eläinlääkäripäivystys. Tuki on saatavilla kaikille eläinlääkäriyrityksille, mutta useimmat niistä eivät ole olleet valmiita sitoutumaan tuen ehtoihin.

Jordbruksverketin (2013) mukaan Ruotsissa oli vuonna 2013 yhteensä 480 tuotantoeläimiin, 450 hevosiin ja 1450 seura- ja harraste-eläimiin keskittynyttä eläinlääkäreitä. Luvuissa lienee jonkin verran monenlaista praktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä, sillä asiantuntija-arvioiden perusteella Ruotsissa on tällä hetkellä noin 2000 praktiikkaa tekevää eläinlääkäreitä. Maatalouden parissa työskentelevistä eläinlääkäreistä noin 57 prosenttia on piirieläinlääkäreitä.

Ruotsissa tehtiin noin kymmenen vuotta sitten laaja selvitys (Veterinärutredningen (Jo 2005:04), SOU 2007:24) eläinlääkäripalveluiden kustannuksista ja saatavuudesta. Selvityksen mukaan (SOU 2007:24) Ruotsin eläinlääkintäalalla toimii yli tuhat yritystä ja erilaisia yrityksiä on paljon. Osakeyhtiömuotoisten noin 250 yrityksen yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2005 noin 1,7 miljardia kruunua, eli noin 173 miljoonaa euroa. Lisäksi alalla toimii noin 750 muuta yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2005 noin 225 miljoonaa kruunua. Näiden yritysten joukossa on pieniä ja suuria toimijoita. Siten alan yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2005 oli noin 2,5 miljardia kruunua eli noin 250-260 miljoonaa euroa ja yksityiset yritykset työllistivät keskimäärin 1,2 henkilöä.

Ruotsissa toimii kaksi suurta eläinlääkäriketjua, joilla on mahdollisesti jopa 60-70 prosentin markkinaosuus lemmikkieläimille tarjottavissa palveluissa. Lemmikkieläimille tarjoutuissa palveluissa eläinlääkärit ovat lähes poikkeuksetta erikoistuneita. Sen sijaan yksin toimivat yksittäiset palveluntarjoajat ovat useimmiten yleiseläinlääkäreitä.

Piirieläinlääkärit (Distriktveterinärerna) on yksi eläinlääkäripalveluita tarjoavista organisaatioista. Piirieläinlääkärit on Jordbruksverketin alla toimiva organisaatio, jonka liikevaihto on noin 570 miljoonaa kruunua (59 milj. euroa). Se on merkittävä toimija, vaikkakin pääosin eläinlääkäripalvelut hoidetaan Ruotsissa yksityisten palveluntarjoajien toimesta. Piirieläinlääkärit on sadalla eri paikkakunnalla toimivien 425 eläinlääkäriin organisaatio, joka työskentelee ennaltaehkäisevän eläinterveydenhuollon, hätätilanteiden ja tartuntatauti ongelmien ratkaisemiseksi kaikkina vuorokaudenaikoina. Se tarjoaa erilaisia palvelupaketteja eläinten omistajille ja palvelee kaikkia eläinlajeja (Distriktveterinärerna 2016). Piirieläinlääkärit toimivat osittaisella provisiopalkalla. Noin 40-50 prosenttia heidän palkastaan on kiinteää kuukausipalkkaa ja loppuosa perustuu tehtyihin palvelusuoritteisiin.

Piirieläinlääkärien toiminta rahoitetaan pääosin asiakkailta perittävillä maksuilla. Asiakaskunnan pääpaino on tuotantoeläimissä ja ne tuovat noin 35 prosenttia organisaation liikevaihdosta, joskin niiden merkitys on vähentynyt vuosien varrella. Jordbruksverketin mukaan tuotantoeläinten osuus piirieläinlääkärien toiminnasta oli suurin (35 prosenttia) Etelä-Ruotsissa ja pienin (20 prosenttia) Pohjois-Ruotsissa. Tämä selittyy sillä, että keskeinen tehtävä on var-

² Jos lähdeä ei ole mainittu, tieto perustuu johtaja Thomas Svenssonin, Distriktveterinärer, antamiin tietoihin.

mistaa eläinlääkäripalveluiden jatkuva saatavuus, mukaan lukien kiireellinen eläinlääkäriapu, etenkin tuotantoeläimille. Piirieläinlääkärit keskittyvät peruseläinlääkäripalveluihin, mutta noin 90 prosenttia heistä on jollain tavoin erikoistunut. Tuotantoeläimille tarjottavissa palveluissa 10-15 prosenttia liikevaihdosta tulee ennaltaehkäisevästä työstä.

Piirieläinlääkärit toimivat myös alueilla, joilla yksityinen eläinlääkäripalveluiden tarjoaminen ei ole kannattavaa. Etenkin Ruotsin pohjoisosissa sisämaassa haasteena on pieni väestötiheys ja pitkät välimatkat. Tämän vuoksi haastatellut eivät odottaneet yksityisten palveluiden merkittävästi lisääntyvän, vaikka piirieläinlääkärien toiminta lakkautettaisiin. Organisaation tavoitteena on, että 90 prosentissa tapauksissa potilaan hoito aloitetaan kolmen tunnin kuluessa yhteydenotosta. Tähän tavoitteeseen on myös päästy. Sen sijaan yksityisillä palveluntarjoajilla ei ole vastaavaa tavoitetta, eikä niillä ole päivystysvelvoitetta.

Ruotsin valtio jakaa vuosittain noin 100 miljoonaa kruunua (10,5 milj. euroa) avustuksia eläinlääkäripalveluiden järjestämiseen. Käytännössä tuki menee piirieläinlääkäreille, vaikka sitä voidaan jakaa myös yksityisille eläinlääkäripalveluiden tuottajille. Joitain poikkeuksia lukuun ottamatta yksityiset eläinlääkäripalvelun tuottajat eivät kuitenkaan ole olleet kiinnostuneita tuesta, koska sen ehtona on ympärivuorokautinen päivystys viikon jokaisena päivänä, eläinlääkäriavun jatkuva saatavuus ja koulutuksiin osallistuminen. Valtion määrärahasta hieman alle puolet käytettiin kattamaan piirieläinlääkärien eläinlääkäriasemien kustannuksia ja loput rahoittamaan piirieläinlääkärien toimintaa. Kokonaissumma näyttää pysytelleen jokseenkin ennallaan, sillä vuonna 2015 Ruotsin valtio käytti eläinlääkäreiden ”kenttäoperaatioihin” 102 miljoonaa kruunua (10,6 milj. euroa) (Government of Sweden 2016). Tuen vuoksi piirieläinlääkäreiden taloudellista valtaa on rajattu: heillä ei ole oikeutta tehdä itsenäisesti investointeja tai palkata henkilökuntaa. Piirieläinlääkäreillä on kuitenkin käytössään organisaation auto, työvälineet ja toimitilat.

Osa yksityisistä eläinlääkäripalveluiden tuottajista kuitenkin tarjoaa päivystyspalvelua. Tämä koskee lähinnä yksittäisiä eläinlääkäreitä sekä suurimmissa kaupungeissa toimivia eläinlääkäriketjuja. Päivystyksen haasteena yksityisillä palveluntarjoajilla on sen vaatima suuri henkilöresurssi. Eläinlääkäriasemilla päivystävän eläinlääkäri on oltava paikalla koko ajan. Sen sijaan piirieläinlääkäreillä päivystys on varallaoloa, jolloin sen kustannuskin on pienempi. Päivystävä eläinlääkäri saa päivystysviikonlopulta korvausta 1000 kruunua/päivä ja päivystyksenaikaisista toimituksista 75-125 prosenttia suuremman palkkion. Lisäksi päivystys vaatii vähintään viiden eläinlääkäriin ryhmän, jotta päivystysvuoroja voidaan kierrättää riittävästi. Sen vuoksi päivystys on haasteellista yksin toimiville eläinlääkäreille.

Vuonna 2005 noin 19 prosenttia yksityisten eläinlääkäreiden liiketoiminnasta liittyi tuotantoeläimiin. Noin sata yksityispraktikkoo muodostaa yhteisön, joka on asiakkaan näkökulmasta vertailukelpoinen piirieläinlääkäreihin nähden (SOU 2007:24). Tämä tarkoittaa, että he muun muassa tarjoavat samankaltaista päivystyspalvelua kuin piirieläinlääkärit. He eivät kuitenkaan saa toimintaansa valtion tukea, eivät osallistu koulutuksiin tai tartuntatautien vastustukseen samassa määrin kuin piirieläinlääkärit.

Haastateltujen mukaan yleiseläinlääkärihoidon kysyntä näyttää vähenevän ja erikoiseläinlääkärihoidon kysyntä kasvavan. Jatkossa tarvitaan entistä syvällisempää osaamista. Tämä asettaa haasteita päivystystoiminnalle, koska päivystyksessä ei yleensä ole mahdollista pitää samaan aikaan eri alojen erikoiseläinlääkäreitä, vaan siellä on pärjättävä yleisosaamisella.

3.5 Eläinlääkäripalvelut Norjassa³

Norjan eläinlääkäri- ja eläinterveyshenkilökuntalain (Landbruks- og matdepartementet 2001) mukaan kuntien vastuulla on varmistaa, että Norjassa on riittävä pääsy eläinterveyshenkilökunnan palveluihin. Kuntien vastuulla on varmistaa, että alueella on riittävästi eläinlääkäreitä ja huolehtia siitä, että saatavilla on eläinlääkäripäivystystä tavanomaisen työajan ulkopuolella. Siten tilanne on jossain määrin samankaltainen kuin Suomessa. Norjassa kunnilla ei kuitenkaan pääsääntöisesti ole palveluksessaan eläinlääkäreitä, jotka tarjoaisivat eläinlääkäripalveluita, vaan poikkeustapauksia lukuun ottamatta eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta vastaavat yksityiset palveluntarjoajat. Haastateltujen mukaan päivystyspalvelun järjestämisveloitteessa pääpaino on selvästi tuotantoeläinten päivystyksessä. Pieneläimille eläinlääkäripalveluita on paremmin saatavilla ja niiden päivystys on ensisijassa järjestetty muilla keinoin. Kalastus ja kalanviljely on Norjassa tärkeä elinkeino. Vesieläinten terveydenhuoltoa hoitaa noin 15 siihen erikoistunutta yritystä.

Norjan eläinlääkäriiliitosta saadun arvion mukaan maassa on arviolta noin 900-1000 eläinlääkäriä, jotka tekevät praktiikkaa. Joissain tapauksissa kunnilla on ollut vaikeuksia saada eläinlääkäripalveluiden tarjoaja alueelleen. Tällöin kunnat ovat saattaneet poikkeustapauksessa ottaa palkkalistoilleen eläinlääkäriä, jolle on esimerkiksi maksettu peruspalkkaa (esimerkiksi 20 % palkasta), jotta kunnan velvoite järjestää eläinlääkäripalveluita tulisi täytettyä. Lähinnä tällaisia ongelmia on ollut joillain syrjäseutujen alueilla. Norjan eläinlääkäriiliitosta saadun arvion mukaan noin 100-200 eläinlääkäriä tapauksessa kunnat ovat turvautuneet erikoisjärjestelyihin, kuten maksaneet eläinlääkäriä peruspalkkaa, jotta hän voi toimia alueella, jossa ei muuten ole riittävästi toimeentuloa. Tämän tuen euromääräisestä suuruudesta ei kuitenkaan ole tietoa.

Syrjäseuduilla, esimerkiksi joissain osissa Pohjois-Norjaa, pien- ja suurelänpraktiikka täydentävät toisiaan ja mahdollistavat kokoaikaisen eläinlääkäripalveluiden tarjoamisen. Suuremmissa kaupungeissa pien- ja suurelänlääkäripalvelut ovat yleensä eriytyneet ja etenkin suuremmissa kaupungeissa toimii kansainvälisiä eläinlääkäriketjuja (esim. Evidensia), joista monilla on omat päivystyspalvelunsa. Asutuskeskusten ympäristössä eläinlääkärit ovat myös yleensä erikoistuneempia kuin maaseudulla. Osa norjalaisista eläinlääkäreistä ei ole valmis päivystämään esimerkiksi pitkälle viedyn erikoistumisensa vuoksi, sillä päivystyksessä tarvitaan usein laaja-alaista kompetenssia.

Lain mukaan eläinterveysalan ammattilaisten tehtävänä on tehdä työtä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin eteen (ml. villieläinpopulaatiot), edistää eettistä ja ympäristön kannalta puhdasta eläinten pitoa ja suojata yhteiskuntaa vaaroilta ja vahingoilta, joita eläintaudit ja eläinperäiset elintarvikkeet voivat aiheuttaa. Eläinterveyshenkilökunta on myös velvollinen antamaan toimivaltaiselle viranomaiselle hätäapua, mutta tämä koskee lähinnä toimintaa eläintautipurkauksissa.

Norjassa Landbruksdirektoratet (Landbruksdirektoratet 2016) myöntää matka-avustuksia potilas- tai keinosiemennyskäyntejä tekeville eläinlääkäreille sekä kunnallisille eläinlääkäripalveluille. Tämän tarkoituksena on tasoittaa keinosiemennys- ja eläinlääkäripalveluiden kustannuseroja kotieläintuottajille. Avustukset ovatkin tärkeitä etenkin maaseutualueille. Landbruksdirektoratet päättää määrärahojen jaosta keskusteltuaan asiasta Norjan eläinlääkäriiliiton kanssa. Eläinlääkäriyritys voi anoa avustuksia matkakuluihin pitkille matkoille ja ajan ”menetykseen” (esim. viikonloppupäivystys). Avustuksia voidaan maksaa praktikkoeläinlää-

³ lähde ole mainittu, tiedot perustuvat Mattilsynetin teknisen johtajan Kristina Landsverkin ja ylitarkastaja Anne Døsenin haastatteluun.

käreille ja vain keinosiemennykseen ja eläinten terveydenhoitoon liittyvistä matkoista. Vuonna 2016 korvaus oli eläinlääkärin oman auton käytöstä 9,70 kruunua/km (noin 1,07 €/km) ja jonkun muun kuin eläinlääkärin kuljettaman ajoneuvon käytöstä ("leigd skyss") ja tai julkisen kulkuneuvon käytöstä ("Rutegående framkomstmiddel") 300 kruunua/tunti (noin 33 €). Piirikunta maksaa korvauksen 40 kilometrin ylittävältä matkalta eläinlääkärin tekemää laskua vastaan (Landbruksdirektoratet 2015). Mattilsynetistä saatujen tietojen mukaan vuonna 2014 viikonloppujen päivystyskorvauksina maksettiin korvauksia 117 miljoonaa Norjan kruunua (noin 12,9 miljoonaa euroa) ja vuonna 2013 pitkistä matkoista maksettiin korvauksia yhteensä 41 miljoonaa Norjan kruunua (noin 4,5 miljoonaa euroa). Avustuksia on saatavissa käytännössä vain tuotantoeläinten hoitoon liittyviin matkoihin. Pääosa avustuksista kohdistuu kuitenkin matkaan käytetyn työajan kompensointiin.

Päivystyskorvauksia on hallinnoinut Norjan kuntaliitto (Kommunenenes Sentralforbund). Norwegian Agricultural Authorityn (2014) mukaan matkakorvausjärjestelmä ei ole kokonaan onnistunut tasaamaan eläinlääkärikustannusten eroja maan eri osissa, vaan keskimääräinen eläinlääkintäkustannus lehmää ja vuotta kohti vaihtelee maan eri osissa. Pohjois-Norjassa eläinlääkärikustannus oli keskimäärin 465 kruunua (51 euroa) lehmää ja vuotta kohti suurempi kuin muualla maassa. Vuonna 2011 keskimääräinen eläinlääkärikustannus lehmää kohti oli maan eri osissa 1290 ja 1898 kruunua (142 ja 209 euron) välillä. Raportin mukaan korvausjärjestelmän käytöstä aiheutuu lisäksi 1,428 miljoonan kruunun (noin 157 000 euron) hallinnollinen kustannus (korvausten käsittelytyö yms.). Raportin mukaan järjestelmä perustuu eri toimijoiden väliseen luottamukseen, sillä matkojen tarkka valvonta vaatisi huomattavasti suuremmat resurssit. Selvityksessä viitataan myös Oxford Researchin raporttiin, jossa on selvitetty Maatalous- ja ruokaministeriön määräysten täyttämistä toimialalle aiheutuvia kustannuksia (sisältää muutakin kuin eläinlääkärikorvauksia), ja kustannusten suuruudeksi on arvioitu 6,7 miljoonaa kruunua (noin 739 000 euroa) vuodessa.

Norwegian Agricultural Authorityn (2014) mukaan vuonna 2013 avustuksia kohdennettiin sikojen ja nautojen keinosiemennyksiin liittyvien matkakustannusten korvaamiseen yhteensä 30,7 miljoonaa kruunua (3,4 miljoonaa euroa).

Landbruksdirektoratin (2015c) mukaan nykyinen avustusjärjestelmä perustettiin vuonna 2008. Eläinlääkärijärjestelmän historia ulottuu kuitenkin 1920-luvulle, jolloin perustettiin piirieläinlääkärin tehtäviä. Niiden tarkoituksena oli sekä tuottaa eläinlääkäripalveluita, että hoitaa yleiseen terveydenhuoltoon (kuten elintarviketurvallisuus) liittyviä tehtäviä. Vuonna 1971 osa viikonloppupäivystyksistä annettiin piirieläinlääkäreiltä yksityisille eläinlääkäreille ja valtio alkoi maksaa heille korvausta. Myöhemmin järjestelyä laajennettiin sopimalla, että valtio on vastuussa yhtenäisen tehtäväjärjestelmän luomisesta, johon kuuluvat sekä yleiset terveydenhuollon tehtävät että akuutit taudit. Moni yksityinen eläinlääkäri oli kuitenkin tyytymätön korvaukseen, eikä lopulta uudistanut sopimustaan. Sen vuoksi järjestelmä päädyttiin uudistamaan vuosituhannen vaihteessa luomalla kaksi eri tehtäväkiertoa: yksi eläinlääkäripalveluille ja toinen julkisille tehtäville. Valtiovalta toivoi, että piirieläinlääkärit keskittyisivät enemmän julkisen sektorin tehtäviin ja yksityiset eläinlääkärit enemmän eläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Vuoden 2001 eläinlääkäri-laissa valtio otti päävastuun eläinterveydenhuollon järjestämisestä koko maassa. Myöhemmin lakia muutettiin antamalla kuntien tehtäväksi järjestää eläinlääkäripalveluiden tyydyttävä saatavuus virka-ajan ulkopuolella, mutta vapaus päättää, miten palveluiden tarve täytettäisiin. Maatalous- ja ruokaministeriö odotti, että toimialan laajuus olisi useimmissa osissa maata, joskaan ei kaikkialla, riittävä tarjoamaan kiireellistä eläinlääkäriapua.

Vuonna 2012 suunniteltua avustusjärjestelyä on jouduttu muuttamaan kilpailunrajoitussyistä (Landbruksdirektorat 2015c). Landbruksdirektoratet on hoitanut vuoden 2016 alusta alkaen Norjan kuntaliiton hallinnolliset tehtävät, jotka liittyvät eläinlääkäripalveluihin. Se määrää muun muassa päivystyspiirit, ja piirikuntien on avustettava Landbruksdirektoratetia (Landbruksdirektorat 2015b). Norjassa on 161 päivystyspiiriä.

Vuodeksi 2016 Norjan parlamentti myönsi 138,7 miljoonan kruunun (noin 15,3 miljoonaa euroa) määrärahan kunnallisten eläinlääkäripalveluiden toteuttamisen auttamiseksi. Määräraha jakautuu kolmeen osaan: Päivystysmääräraha 120 miljoonaa Norjan kruunua, hallinnollinen määräraha 5,7 miljoonaa Norjan kruunua (629 000 euroa) ja kannustinmääräraha (Stimuleringstilskot) 13,2 miljoonaa Norjan kruunua (1,5 miljoonaa euroa). Päivystysmääräraha on saatavissa muille ajankohdille paitsi arkipäiville klo 8-16 väliselle ajalle. Hallinnollinen määräraha on käytettävissä eläinlääkäripalveluiden liittyvään hallintointiin ja hallinnolliseen työhön. Päivystysmääräraha jaetaan kunnille, joilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää eläinlääkäripalvelu virka-ajan ulkopuolella. Useimmat kunnat ovat mukana kuntien välisessä eläinlääkäriyhteistyössä (kunnat järjestävät palvelun yhteistyössä). Norjassa on 160 päivystysaluetta. Päivystysalueiden hallintointi on annettu hallinnointikunnille (päivystysalueen ”vastuukunta”), ja määräraha annetaan näiden vastuukuntien käyttöön. Kuntien saamat avustukset vaihtelevat hieman. Osa kunnista nauttii tukea osan vuodesta, toiset koko vuoden. Lisäksi 36 päivystyspiiriä saa kausiluonteista tukea, joka on tarkoitettu auttamaan kuntia, joissa on tietynä aikana vuodesta suurempi eläinlääkäripalveluiden kysyntä kuin muina aikoina vuodesta. Landbruksdirektoratin (2015) mukaan kausiavustukseen liittyy kuitenkin monta eri näkökohtaa. Yhtäältä eläinlääkäreillä on mahdollisuus saada tuloa markkinoilta kiireisimpänä kautena, joten avustuksen perustelut ovat ontuvat. Toisaalta kattavan eläinlääkäripalvelun saatavuuden varmistaminen voi edellyttää tukitoimia muuna aikana, jolloin tuki on perusteltu. Kausituen ohjaaminen yleiseen tukeen voisi kuitenkin olla tehokkaampaa.

Kannustinmääräraha on saatavilla eläinlääkäripalveluihin niissä kunnissa, joiden ”elinkelpoisuus” on heikentynyt. Landbruksdirektoratin (2015) mukaan näitä kuntia on noin neljäsosa kaikista kunnista, ja ne sijaitsevat etenkin maan pohjoisosissa sekä rannikkoalueilla tai saaristossa. Fylkesmannen päättää kannustinrahan jaosta, mutta kukin piirikunta voi allokoida saamansa varat alueensa sisällä parhaaksi katsomallaan tavalla. Jaon avuksi on laadittu työkalu. Vuodesta 2016 lähtien piirikuntia ei ole enää velvoitettu raportoimaan määrärahojen käytöstä, mutta niitä on suositeltu seuraamaan resurssien käyttöä, koska tietoa saatetaan kysyä.

Pääasiallisen tarkoituksen lisäksi esimerkiksi vuonna 2013 kannustinmäärärahoja käytettiin alentamaan päivystysaikaa hoidettujen tuotantoeläinten eläinlääkärikuluja, koululaisten ohjaukseen ja harjoitteluihin, kotieläintuottajien ja eläinlääkärien kommunikointiin eläinten hyvinvoinnista, kouluissa pidettyihin vierasluentoihin, internet-sivuihin ja jatkuvaan oppimiseen (Landbruksdirektorat, 2015).

Keskimäärin piirikunta saa 35 065 Norjan kruunua (3868 euroa) hallinnollista avustusta. Landbruksdirektoratin (2015c) raportin numero 23 mukaan myös Norjassa kattavalla eläinlääkäripalveluverkostolla on tärkeä rooli tarttuvien eläintautien vastustuksessa. Landbruksdirektoratin (2015) raportissa 23 kerrotaan, että koko korvausjärjestelmän kunnilta vaatima hallinnollinen resurssi on 6,6 henkilötyövuotta, mikä vastaa noin 5,3 miljoonan kruunun (584 000 euron) kokonaiskustannusta (3,9 prosenttia määrärahasta vuonna 2015).

Norjassa kohtuullinen/tyydyttävä pääsy eläinlääkäripalveluihin on määritelty laissa siten, että 80 prosenttia maatiloista, joilla on kotieläimiä, tulisi olla saavutettavissa sadan minuutin kuluessa, mikäli eläinlääkäri on valmiina ottamaan tehtävän vastaan. Vaatimus liittyy siis eläin-

lääkäriverkon kattavuuteen. Kuntien välillä on kuitenkin paljon eroja ja etenkin Finnmarkin alueella välimatkat voivat olla niin pitkiä ja eläimet niin hajallaan, että ei ole mahdollista asettaa tiukkaa henkilöstömäärävaatimusta kaikille kunnille. Landbruksdirektoratetilla on kuitenkin linjaus, jonka mukaan esimerkiksi 50 minuutin matka-aika voi tarkoittaa yhdessä päivystyspiirissä heikompaa palvelutasoa kuin esimerkiksi 70 minuutin matkustusaika toisessa päivystyspiirissä. Syynä on se, että eläintiheillä alueilla eläinlääkäri on todennäköisemmin heti valmis ottamaan vastaan tehtävän kuin alueilla, joissa eläimiä on harvassa. Landbruksdirektoratin (2015c) mukaan keskimääräinen matkustusaika asiakkaan luokse oli 57 minuuttia ja jokaisessa tutkitussa piirikunnassa se oli alle 100 minuuttia (joskin joissain päivystyspiireissä se oli yli 100 minuuttia). Vaihtelu maan eri osien välillä oli kuitenkin suuri. Esimerkiksi Etelä-Norjan Rogalandissa keskimääräinen aika oli 38 minuuttia ja pohjoisen Finnmarkissa 93 minuuttia.

4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

4.1 Eläinlääkäripalveluiden kustannukset

Tämän selvityksen yhtenä päätavoitteena oli selvittää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja kustannuksia. Kyselyyn vastanneilla yhteistoiminta-alueilla eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta aiheutui vuonna 2015 kunnille 9,9 euron kustannukset asukasta kohti. Valtaosan tästä kustannuksesta aiheuttivat kunnaneläinlääkärien palkkamenot. Koko maan tasolle laskettuna eläinlääkäripalveluiden tuottaminen aiheutti kunnille laskentatavasta riippuen yhteensä 43-57 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Tuotantoeläimille tarjottavien palveluiden osuus tästä oli karkeasti laskien suuruusluokkaa 20 miljoonaa euroa. Viikonloppu- ja arkipäivystyksen yhteenlaskettu kustannus oli noin 5 miljoonaa euroa, eli noin 0,9 euroa asukasta ja vuotta kohti. Päivystyskorvauksista aiheutuva kustannus on melko pieni osuus kokonaiskustannuksesta ja selvästi pienempi summa kuin Norjassa verovaroista maksettu päivystyskorvaus (noin 13.2 miljoonaa euroa). Luvut eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia, koska niihin sisältyy osittain eri kustannuksia, eikä Norjan osalta saatu tarkkaa tietoa kaikista kustannuksista. Päivystyskorvauksen lisäksi osa päivystävän eläinlääkäriin palkasta tulisi jyvittää päivystyksen aikaiseen työhön, mikä nostaa päivystyksen kustannuksia.

Vertailu Ruotsiin ja Norjaan viittaa siihen, että Suomessa käytetään enemmän julkisia resursseja eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen kuin Ruotsissa tai Norjassa. Ruotsissa veronmaksajien eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen kohdistama tuki oli noin 11 miljoonaa euroa, mikä on vähemmän kuin Suomessa tai Norjassa. Ruotsissa yhteiskunnalle aiheutuva kustannus on siten hieman yli euro asukasta kohti, kun se Suomessa on hieman alle kymmenen euroa asukasta kohti. Norjassa veronmaksajien tuki eläinlääkäripalveluille lienee vähintään kolmen euron suuruusluokkaa asukasta kohti.

Asukasta kohti laskettu keskimääräinen kustannus on tässä selvityksessä samaa suuruusluokkaa kuin aiemmissa selvityksissä. Yhteistoiminta-alueiden välillä havaittiin kuitenkin paljon vaihtelua, sillä kustannuskertymän vaihtelu oli 0,9-38,3 euroa/asukas. Kustannus oli pienin asukasluvultaan suurimmilla yhteistoiminta-alueilla. Yhteistoiminta-alueen kokoa kasvatamalla voitaneen saavuttaa mittakaavaetuja ainakin joissain tapauksissa. Maantieteellisesti suurilla yhteistoiminta-alueilla matkustuskustannukset voivat kuitenkin nousta suuriksi ja heikentää eläinlääkäripalveluiden tuottavuutta.

Eläinlääkäripalveluiden kustannustaso määräytyy palvelun tarpeen mukaan. Alueen väestömäärää voidaan pitää melko hyvänä indikaattorina seura- ja harraste-eläinten määrälle ja niiden tarvitsemille eläinlääkäripalveluille. Lisäksi sen alueen koko, jolla palveluita tarjotaan, sekä tuotantoeläinten tai kotieläintilojen määrä alueella indikoivat melko hyvin palvelun kokonaiskustannuksia. Siten eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruusluokka voidaan arvioida väestömäärän, alueen koon ja kotieläintilojen määrän avulla, ja kustannus asukasta kohti on korkeampi harvaan asutuilla ja suurilla maaseutualueilla, joilla on paljon tuotantoeläimiä, kuin kaupunkimaisissa asutuskeskuksissa.

4.2 Kuntien tekemät sopimukset

Selvityksen toisena päätavoitteena oli kartoittaa, millaisia sopimuksia kunnat ovat tehneet eläinlääkäripalveluita koskien ja vastaavatko tehdyt sopimukset sisällöltään sitä, mitä laissa on tarkoitettu peruseläinlääkäripalveluilla ja kiireellisellä eläinlääkäriavulla. Kunnat ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet ovat tehneet sopimuksia eläinlääkäripalveluiden hankkimiseksi yksityisiltä palveluntarjoajilta. Lisäksi kunnat ovat tehneet keskinäisiä sopimuksia, joilla on sovittu kuntien keskinäisestä työn- ja kustannusten jaosta, kun ne tarjoavat eläinlääkäripalveluita yhteistyössä. Tulokset viittaavat siihen, että kuntien tekemien sopimusten kohteena on peruseläinlääkäripalvelu tai kiireellinen eläinlääkäripalvelu virka-ajan ulkopuolella. Monilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla on saatavissa myös erikoiseläinlääkäripalveluita, mutta ne eivät ole yksityisten palveluntarjoajien kanssa tehtyjen sopimuksen kohteena.

Yhteensä 38 prosenttia ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista hankkii eläinlääkäripalveluita ostopalveluna joko kunnallisilta tai yksityisiltä toimijoilta. Ostopalveluiden käyttö on yleisintä Lounais-, Länsi- ja Sisä-Suomessa ja harvinaisinta Lapissa. Yksityistä eläinlääkäripalvelua tarjotaan eniten seura- ja harraste-eläimille. Yleisimmin hankitaan pieneläinpäivystykseen liittyviä palveluita. Suurelaimille tarkoitettuja palveluita (peruseläinlääkäripalveluita tai kiireellistä eläinlääkäriapua) hankitaan melko harvoin, sillä suurelainten eläinlääkintäpalveluita hankkii jossain muodossa ainakin osalle toiminta-alueestaan noin kymmenesosa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista.

Ostopalveluista tehdyt sopimukset näyttävät olevan sisällöltään vaihtelevia. Osa sopimuksista on hyvin yksityiskohtaisia ja osa taas on lyhyitä ja kuvailevia. Yksityisten palveluntarjoajien kanssa tehtyihin sopimuksiin on kirjattu tietoja muun muassa palvelun hinnasta, vahingonkorvausvastuusta, mahdollisista sakkomaksuista ja monissa tapauksissa myös palvelupisteen sijainnista. Kuntien keskinäistä työn- ja kustannustenjakoa koskevissa sopimuksissa on sovittu henkilöstön asemasta, irtaimesta omaisuudesta, käytettävistä toimitiloista, toimivallasta, virkavastuista ja vahingonkorvauksista sekä sakkomaksuista.

Ostopalveluiden osuus eläinlääkäripalveluiden kunnille aiheuttamista kustannuksista oli alle 10 prosenttia. Palveluiden hinnoittelussa on erilaisia malleja. Kuntien keskinäisissä järjestelyissä on useimmiten sovittu kustannusten jaosta väestömäärän tai muun sopivan mittarin perusteella. Yksityisten palveluntarjoajien kanssa tehdyissä sopimuksissa noudatetaan palveluntarjoajan hinnastoa tai muuta suorite- tai aikaperusteista hinnoitteluperiaatetta. Osa kunnista on tehnyt myös niin sanotun nollahintasopimuksen, jossa ostopalvelun käytöstä aiheutuvat kustannukset veloitetaan eläimen omistajilta.

4.3 Palveluiden saatavuus yksityiseltä sektorilta

Selvityksen kolmantena päätavoitteena oli kartoittaa, millaisia eläinlääkäripalveluita olisi saatavilla yksityiseltä sektorilta ja olisiko palveluita saatavilla kaikkialla Suomessa. Erityiskysymyksenä oli palveluiden saatavuus tuotantoeläimille.

Suomessa on noin 420 eläinlääkäripalveluita tarjoavaa yksityistä yritystä tai toimijaa. Praktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä on tätäkin enemmän, sillä moni yritys työllistää kaksi tai useampia eläinlääkäreitä. Ruotsissa yksityisiä yrityksiä on yli tuhat ja praktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitäkin on mahdollisesti jopa noin 2000. Norjassa puolestaan praktiikkaa tekee noin 900-1000 eläinlääkäriä. Yksityistä eläinlääkäripalvelua tarjotaan eniten seura- ja harraste-eläimille. Tuo-

tantoeläimille yksityistä eläinlääkäripalvelua oli tarjolla noin kolmasosalla vastanneista yhteistoiminta-alueista. Kiireellistä eläinlääkäriapua virka-ajan ulkopuolella tarjottiin yksityisten toimesta neljäsosalla kyselyyn vastanneista yhteistoiminta-alueista, ja neljäsosalla yhteistoiminta-alueista ei ollut yksityisiä palveluja tarjolla.

Kyselyyn vastanneista yksityisistä eläinlääkäripalveluiden tarjoajista yli puolet tarjosi eläinlääkäripalveluita koirille ja/tai kissoille, jrsijöille ja jäniseläimille sekä hevosille tarjottiin yleisesti palveluita. Tuotantoeläimille tarjosi palveluita noin joka neljäs kyselyyn vastannut. Koska palveluntarjoajia oli melko vähän, ei yksityiskohtaista maakuntaakohtaista tarkastelua palvelutarjonnasta voitu tehdä. Tulokset kuitenkin viittaavat siihen, että suuralueiden välillä ei ollut merkittäviä eroja, joskin tuotantoeläinten palvelut olivat hieman harvinaisempia Uudellamaalla kuin muualla Suomessa. Kuntatasolla on kuitenkin suuria eroja yksityisen palvelun saatavuudessa.

Peruseläinlääkäripalveluita, kuten kliinisiä perustutkimuksia, peruskirurgiaa, rokotuksen kaltaisia rutiinitoimenpiteitä, perusnäytteenottoa ja laboratoriotutkimuspalveluita, on melko kattavasti tarjolla eri puolilla maata ja vastausten perusteella niitä olisi tarjolla myös jatkossa, joskin kuntakohtaista vaihtelua on paljon. Joissain osissa Suomea etäisyys palveluntarjoajan ja asiakkaan välillä saattaa muodostua suureksi. Sen sijaan erikoiseläinlääkäripalveluita ja erityyppisiä kirurgisia toimenpiteitä on tulosten perusteella saatavissa rajoitetusti. Hevosille ja tuotantoeläimille näitä tarjosi vain alle neljännes vastaajista. Myös suunnitelmallista eläinterveydenhuoltopalvelua tarjottiin odotettua vähemmän.

Päivystyspalvelua tarjosi 25 prosenttia pieneläimiä hoitavista, 34 prosenttia hevosia hoitavista ja 44 prosenttia tuotantoeläimiä hoitavista kyselyyn vastanneista eläinlääkäreistä, ja alle viidennes vastaajista oli valmis tarjoamaan päivystyspalvelua tulevaisuudessa. Siten kattavan päivystyksen järjestäminen markkinaehtoisesti näyttäisi olevan haasteellista. Kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämiseen liittyvät haasteet tulivat esille myös selvityksen muissa osissa.

Tulokset viittaavat siihen, että yksityisen eläinlääkäripalvelun hinta-arvio saattaa vaihdella huomattavastikin palveluntarjoajasta riippuen. Kyselyaineisto ei tämän vuoksi paljasta, onko alueiden välillä eroja lehmille tehtävien toimenpiteiden hintatasossa. Aineisto antaa kuitenkin viitteitä siitä, että lypsylehmiä koskevien kysytyjen toimenpiteiden hintataso voi olla hieman alempi Uudellamaalla kuin muualla Suomessa, ja vastaavasti kissan kastraation osalta hintataso saattaa olla noin viidenneksen korkeampi Uudellamaalla kuin muualta Suomesta saaduissa vastauksissa.

Lemmikkieläinten osalta hintavertailutietoa saatiin aiemmista selvityksistä. Kuluttajaliitto (2016) selvitti yksityisten eläinlääkäreiden välisiä hintaeroja lemmikkieläimillä. Myös Kuluttajaliiton selvityksen mukaan yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjoajien välillä on merkittäviäkin hintaeroja. Kuluttajaliiton selvityksessä kissan kastraation hinta oli samaa suuruusluokkaa kuin tässä selvityksessä.

Viidelle yleisluontoiselle toimenpiteelle tässä selvityksessä pyydetty hinta-arviot olivat korkeampia kuin kunnallisessa eläinlääkäritaksataulukossa (Kuntatyönantajat 2016) mainitut taksat. Kyselyvastausten ja taksataulukon hintojen vertailua hankaloittaa kuitenkin hinta-arvioiden suuri vaihtelu sekä toimenpidekuvausten yleisyys, minkä vuoksi hinta-arvion taustalle ajatellut toimenpiteet voivat vaihdella vastaajakohtaisesti.

4.4. Nykyjärjestelmä ja tulevaisuus

Kyselyvastausten perusteella nykyiseen kunnaneläinlääkärijärjestelmään oltiin sekä tyytyväisiä että tyytymättömiä. Yhtäältä osassa selvityksen aikana kerätyistä mielipiteistä tuotiin esille, että kunnaneläinlääkärijärjestelmä on nykyisellään tehokas ja tarjoaa koko maan kattavan mahdollisuuden saada sekä eläinlääkäripalvelua että kiireellistä eläinlääkäriapua. Lisäksi nykyisen järjestelmän etuna pidettiin sitä, että se on hintatasonsa puolesta saatavilla laajemmalle joukolle eläinten omistajia ja että se edistää muun muassa elintarketurvallisuutta ja eläinten hyvinvointia. Kuntien yhteistoiminta-alueille tehdyn kyselyn vastauksissa nousi esille huoli yksityisten palveluntarjoajien vaikutuksesta hintoihin ja siitä mahdollisesti seuraavat eläinsuojeluongelmat. Toisaalta yksityisten palveluntarjoajien mielipiteissä tuotiin esille, että kuntien tarjoamat eläinlääkäripalvelut laskevat markkinahintoja ja haittaavat yksityisten palveluntarjoajien toimintaedellytyksiä (kysymyksestä riippuen 28-54 prosenttia vastanneista yksityisistä palveluntarjoajista) etenkin silloin, kun kyseessä ovat ei-kiireettömät toimenpiteet (kuten pieneläinten rokotukset).

Mahdollisen kilpailuhaitan syiksi mainittiin useimmiten sen, että kuntien tuottamat peruspalvelut seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten tai että niiden tuottama kiireellinen eläinlääkärintapuu seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten. Enemmistö hevosille ja seura- ja harraste-eläimille palveluita tarjoavista vastaajista ei kokenut hyötyeläimille tarjottujen palveluiden hinnoittelua samalla tavalla ongelmaksi kuin seura- ja harraste-eläimille tarjottujen palveluiden hinnoittelua. Sen sijaan tuotantoeläimille palveluita tarjoavista vastaajista yli 40 prosenttia oli sitä mieltä, että haittojen syynä on hyötyeläimille tarjottujen palveluiden hinnoittelu alle tuotantokustannusten.

Yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien ja kuntien välisiin sopimuksiin ja niiden seurauksiin liittyy epävarmuutta, mikä näkyi kyselyvastauksissa muun muassa siten, että moni ei halunnut arvioida vaikutuksia. Tulokset kuitenkin viittaavat siihen, että kunnallisten eläinlääkäripalveluiden korvaaminen yksityisten tarjoamilla eläinlääkäripalveluilla voisi nostaa palveluiden tasoa ja laajuutta, mutta myös niiden hintaa. Huoli yksityisten palveluntarjoajien vaikutuksesta hintoihin ja mahdollisiin eläinsuojeluongelmien määrään tulikin selvästi esille tuloksissa.

Noin 27-40 prosenttia yksityisistä palveluntarjoajista oli valmis lisäämään eläinlääkäripalveluiden tarjontaa, jos kunnat hinnoittelisivat tuottamiaan eläinlääkäripalveluitaan vähintään tuotantokustannusten mukaisesti tai vähentäisivät niiden tuottamista. Lähes yhtä suuri osuus ei kuitenkaan ollut valmis lisäämään tarjontaa. Johtopäätöksenä on, että yksityinen eläinlääkäripalveluiden tarjonta voisi lisääntyä hieman, mutta ei kaikkialla Suomessa.

Näyttää siltä, että tuotantoeläimille palveluita tuottavat vastaajat kokivat hinnoittelun muita palveluntarjoajia tärkeämmäksi. Palveluntarjontaa oltiin valmiita lisäämään muun muassa tekemällä enemmän töitä, pidentämällä aukioloaikoja, avaamalla uusia toimipisteitä tai palkkaamalla lisää henkilökuntaa, monipuolistamalla palveluntarjontaa sekä lisäämällä päivystystä. Yksityisen palveluntarjonnan laajeneminen alueille, joilla sitä ei ole tällä hetkellä saatavissa, on ainakin osassa Suomea epätodennäköistä.

Yksityisten palveluntarjonnan laajentamisen etuna voitaneen pitää palvelun laatua ja kattavuutta, sekä joissain tapauksissa erikoistumisen mahdollisuuksia. Sen haasteena voitaneen kuitenkin pitää hinnan nousun riskiä etenkin, jos markkina on keskittynyt tai asiakaspohja ei riitä takaamaan riittävää palveluntarjontaa.

Yksityisille eläinlääkäripalveluiden tarjoajille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä 66 palveluntarjoajaa. Vastaajat olivat pääosin pieniä yrityksiä, mikä voi heikentää otoksen ja vastauksen edustavuutta kaikkiin yksityisiin eläinlääkäripalveluita tarjoaviin toimijoihin nähden ja saattaa vaikuttaa tulosten tulkintaan. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilta saatiin kyselyyn melko kattavasti vastauksia. Kyselyn tulosten yleistettävyyteen vaikuttaa se, miten kattavasti väestömäärältään suurimmat ja pienimmät alueet ovat vastanneet kyselyyn

4.5 Päivystyksen ja peruseläinlääkäripalvelun saatavuus

Eläinlääkäriapua saadaan melko nopeasti kaikilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla. Kuntien järjestämä eläinlääkäripalvelu hoitaa päivystyksen koko maassa kaikkina vuorokaudenaikoina ja päivinä ja yksityinen palvelu hoitaa päivystystä osassa maata ja rajatumminkin aikatauluin. Kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus Suomessa on samaa luokkaa Norjan ja Ruotsin kanssa. Suomessa, kuten myös Ruotsissa ja Norjassa, yksityiset palveluntarjoajat ovat aloittaneet toiminnan niillä alueilla, joilla toiminta on nähty taloudellisesti kannattavaksi.

Eläinlääkäripalveluiden saatavuuteen liittyy monia eri haasteita tulevaisuudessa. Etenkin tuotantoeläimillä, mutta myös seura- ja harraste-eläimillä eläinlääkäripalveluiden järjestämisen pullonkauloiksi nähtiin pitkät välimatkat tai palvelun saatavuus sekä päivystys etenkin syrjäseuduilla. Hevosten kohdalla haasteena nähtiin myös palveluntarjoajien ammattitaidon varmistaminen.

Kenties suurin tulevaisuuden haaste onkin päivystyksen järjestäminen kattavasti koko maassa. Peruseläinlääkäripalvelua olisi todennäköisesti saatavissa melko kattavasti myös yksityisenä palveluna. Päivystys on kuitenkin haaste, sillä yksityisillä palveluntarjoajilla on melko rajallinen kiinnostus sitä kohtaan. Osa palveluntarjoajista on kuitenkin valmis laajentamaan toimintaansa myös päivystyspalveluihin.

Kattavan päivystyspalvelun tarjoaminen edellyttää riittävän laajaa eläinlääkäreiden päivystysryhmää sekä riittävän tiheää toimipisteverkostoa. Etenkin syrjäseuduilla liian pieni asiakaspohja ja pitkät välimatkat voivat vaikeuttaa taloudellisesti kannattavan eläinlääkäripalvelun ja päivystyksen järjestämistä. Lisäksi pien- ja suurelänpraktiikan toisiaan täydentävä rooli on monilla alueilla tärkeä. Jos esimerkiksi suurelänpraktiikkaa on vähän, on tärkeää, että eläinlääkäriellä on mahdollisuus tehdä myös pienelänpraktiikkaa. Lisäksi päivystyksellä ja virkajan eläinlääkäripalveluilla voi olla samanlainen toisiaan täydentävä rooli. Jos päivystys yksinään ei takaa riittävää tulonmuodostusta, voi päivystys olla mahdollista, kun rinnalla on muuta praktiikkaa. Lisäksi eläinlääkäripalvelun järjestäminen kunnallisena palveluna voi mahdollistaa erilaisten viranomaistehtävien tehokkaan järjestämisen.

Päivystyspalvelua ei todennäköisesti saada kattavasti koko Suomeen, mikäli se jää yksityisten palveluntarjoajien tarjottavaksi, koska palvelun volyyymi voi joillain alueilla jäädä pieneksi. Tämä näyttäisi olevan haasteena etenkin tuotantoeläimillä. Siksi yhteiskunnan rooli kiireellisen eläinlääkäriavun turvaamisessa on tärkeä. Kiireellistä eläinlääkäriapua tulisi olla ympärivuorokautisesti saatavilla, sillä esimerkiksi tuotantoeläintilat voivat kärsiä taloudellisia tappioita, jos eläimiä ei saada hoidettua riittävän nopeasti. Myös eläinsuojeluongelmat voivat lisääntyä, jos eläinlääkäripalvelua ei ole riittävän kattavasti saatavilla.

Toteutusvaihtoehtoja on kuitenkin erilaisia, kuten yhteistoiminta-alueiden erilaiset järjestelyt, sekä Ruotsin ja Norjan toimintamallit. Tarkemman selvittämisen arvoinen vaihtoehto olisi, miten toimisi yksityisille palveluntarjoajille myönnetty tuki liiketoiminnan näkökulmasta haas-

teellisten alueiden palveluntarjonnassa, kuten Norjassa ja Ruotsissa. Yhteistoiminta-alueiden yksityisten palveluntarjoajien kanssa tekemien sopimusten voidaan kuitenkin katsoa olleen jossain määrin askel samansuuntaisen malliin kuin Ruotsissa ja Norjassa. Olennaista näyttäisi olevan se, että yhteiskunta tarvittaessa varmistaa päivystyspalveluiden saatavuuden rahoittamalla palvelua esimerkiksi tuella tai avustuksella, jonka ehtona on laaja ja ympärivuorokautinen päivystystoiminta, ja tarvittaessa tuottamalla palvelun itse.

LÄHTEET JA TAUSTA-AINEISTO

Lähdeluettelo

- Distriktveterinärerna (2016). Distriktveterinärerna. <http://www.distriktsveterinarerna.se/>
- Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090765>
- Government of Sweden (2016). Förslag till statens budget för 2017. Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Prop. 2016/17:1 Utgiftsområde 23. <https://data.riksdagen.se/fil/977832ED-7985-4730-9DD5-AE0D2988A2C6>
- HE (81/2009). Hallituksen esitys Eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090081>
- Jordbruksverket (2013). Djurens hälso- och sjukvård – i ett tioårsperspektiv. Rapport 2013: 19. Jordbruksverket, Jönköping. http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra13_19.pdf
- Kuntatyöntajat (2016). Kunnallinen eläinlääkäritaksa 1.1.2016. <http://www.kuntatyontajat.fi/fi/sopimukset/laakarit/Documents/elainlaakaritaksa-2016.pdf>
- Kuluttajaliitto (2016). Yksityisten eläinlääkäripalveluiden hintavertailu. 8/2016. Kuluttajaliitto, Helsinki. http://www.kuluttajaliitto.fi/wp-content/uploads/2016/08/Elainlaakarivertailu_vertailuraportti.pdf
- Kuntaliitto (2016). Kuntaliiton internetsivut. www.kuntaliitto.fi
- Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta (29/2000). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000029>
- Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009). <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090410>
- Landbruksdirektoratet (2015). Rundskriv 2015-47. Kommentarer til forskrift om reisetilskudd ved veterinærers syke- og inseminasjonsbesøk. Landbruksdirektoratet, Oslo. <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/andre/veterinartjenester/regelverk/attachment/50711?ts=151cdc34fe0&download=true>
- Landbruksdirektoratet (2015b). Rundskriv 2015-44. Tilskudd til kommunale veterinærtjenester for 2016. Landbruksdirektoratet, Oslo. <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/andre/veterinartjenester/regelverk/attachment/50587?ts=151aabbdb8&download=true>
- Landbruksdirektoratet (2015c). Gjennomgang av tilskudd til kommunale veterinærtjenester. Rapport nr. 23/2015. Landbruksdirektoratet, Oslo. <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/andre/veterinartjenester/publikasjoner>
- Landbruksdirektoratet (2016). Veterinærtjenester. <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/andre/veterinartjenester>
- Landbruks- og matdepartementet (2001). LOV-2001-06-15-75. Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-06-15-75>
- MMM (2007). Eläinlääkintähuoltotyöryhmän loppuraportti. Työryhmämuistio MMM 2007:15. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki. http://mmm.fi/documents/1410837/1790809/trm2007_15.pdf/663d8530-f571-4584-b46f-e52fbaff0008
- Nevas, M., Lepistö, O. 2015. Ympäristöterveydenhuollon valtiollistamisen esiselvityshanke. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 9/2015. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki. <http://mmm.fi/documents/1410837/1720364/MMM-julkaisu-2015-9.pdf/adbc497-b09d-4ae8-beb0-c9e912960407>

Norwegian Agricultural Authority (2014) Gjennomgang av tilskuddsordningen for veterinære reiser. Rapport nr. 12/2014. Norwegian Agricultural Authority, Oslo.

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/andre/veterinartjenester/publikasjoner>

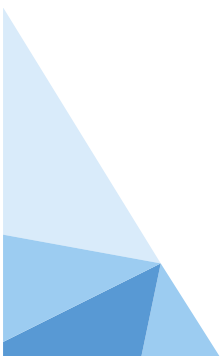
SOU (2007:24). Veterinär fältverksamhet i nya former. Betänkande av Veterinärutredningen, Stockholm 2007.

<http://www.regeringen.se/49bbad/contentassets/73590d70d46747c59fe6725c16157d93/veterinar-faltverksamhet-i-nya-former-hela-dokumentet-sou-200724>

Veterinärutredningen (Jo 2005:04), Jordbruksdepartementet Kommittéberättelse 2005:Jo04.

Jordbruksdepartementet, Stockholm. <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommitteberattelse/veterinarutredningen-jo-200504-GTB2Jo04>

VYHA (2016). Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä.

Liite 1. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille suunnattu kysely.

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA

Kysely eläinlääkäripalveluista

Tämä kysely liittyy Luonnonvarakeskuksen toteuttamaan ja Valtioneuvoston kanslian rahoittamaan hankkeeseen eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja kustannukset. Kyselyn tarkoituksena on selvittää eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen, saatavuuteen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin liittyviä kysymyksiä.

Vastatkaa kysymyksiin sen eläinlääkäripalveluita tarjoavan yhteistoiminta-alueen näkökulmasta, jota edustatte. Mikäli kuntanne tarjoaa eläinlääkäripalveluita yksin, vastatkaa kuntanne näkökulmasta. Tämä kysely kattaa vain kunnalliset eläinlääkäripalvelut (mukaan lukien sekä peruseläinlääkäripalvelu että kiireellinen eläinlääkäriapu), mutta ei kunnan tai yhteistoiminta-alueen palveluksessa olevien eläinlääkäreiden tekemiä viranomais- tai valvontatehtäviä (kuten eläinsuojeluvalvonta). Siten viranomais- ja valvontatehtävien vaatimia resursseja ei tule sisällyttää vastauksiin.

Pyydämme vastaamaan kysymyksiin vuoden 2015 tilanteen mukaan. Voitte käyttää apuna viime vuoden tilinpäätöstä tai muuta tietoa. Vastaus voi perustua myös asiantuntija-arvioonne, jos tietoa ei ole muuten saatavilla

Kiitos vastauksestanne!

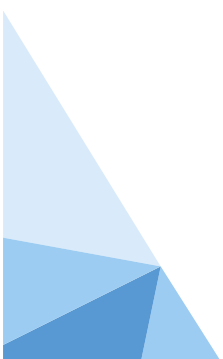
1. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen nimi? *

2. Vastaajan asema organisaatiossa?

- Yhteistoiminta-alueen eläinlääkäripalveluista vastaava henkilö
- Kunnaneläinlääkäri
- Muu henkilö, mikä? _____

3. Onko yhteistoiminta-alueella tai sen kunnilla sopimus yksityisen palveluntarjoajan kanssa eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta kuntalaisille?

- Ei ole
- Kyllä, peruseläinlääkäripalveluista seura- ja harraste-eläimille
- Kyllä, peruseläinlääkäripalveluista tuotantoeläimille
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta seura- ja harraste-eläimille
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta tuotantoeläimille
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta virka-ajan ulkopuolella (virka-ajan ulkopuolinen päivystys)

Pyydämme tietoja siitä, miten paljon henkilöresursseja eläinlääkäripalveluiden tuottaminen vaatii ja miten paljon kustannuksia se aiheuttaa. Pyydämme vastaamaan kysymyksiin käyttäen apuna viime vuoden tilinpäätöstä tai muuta tietoa. Vastauksenne voi perustua myös asiantuntija-arvioon, jos tietoa ei ole muuten saatavilla. Vastatkaa kysymyksiin kalenterivuoden 2015 tilanteen mukaan.

4. Kuinka paljon kustannuksia (menot yhteistoiminta-alueellanne yhteensä euroa per vuosi) kunnallisten eläinlääkäripalveluiden tarjoaminen aiheutti yhteistoiminta-alueellenne vuonna 2015? *

Huom! sisältäen peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun kustannukset, poislukien erilaisten viranomais- ja valvontatehtävien osuus kustannuksista

Praktiikkaa tekevien eläinlääkärien palkkamenot yhteensä sisältäen kaikki palkan sivukulut ja päivystyskorvaukset

Eläinlääkäripalveluiden tarjoamista avustavan henkilökunnan palkkamenot (sivukuluineen, mm. sihteeri ja vastaanottoapulaiset siltä osin kuin ne liittyvät eläinlääkäripalveluihin) mukaanlukien mahdollinen päivystysajan korvaus

Eläinlääkäripalveluiden tarjoamista avustavan henkilökunnan päivystysaikainen palkkakulu (sivukuluineen, arvio)

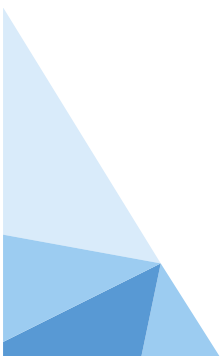
Työtilameno (vastaanottotilojen ja laitteiston kustannukset)

Ostopalvelut

Mahdolliset eläinten omistajille maksetut korvaukset

Muut menot

Kustannukset yhteensä

5. Päivystysajan tiedot

Mikä on arkitunnin päivystyskorvaus eläinlääkärille (euroa/tunti)

Mikä on pyhäajan päivystyksen korvaus eläinlääkärille (euroa/tunti)

Kuinka monta eläinlääkärää alueellanne päivystää samanaikaisesti?

Koska viikonloppupäivystys alkaa (kellonaika)?

Koska viikonloppupäivystys loppuu (kellonaika)?

Koska arkipäivystys alkaa (kellonaika)?

Koska arkipäivystys loppuu (kellonaika)?

6. Kuinka monta henkilötyökuukautta (htkk) eläinlääkäripalveluita (praktiikkaa, peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu) tarjoavat eläinlääkärit tekivät viime vuonna tarjotessaan kuntalaisille eläinlääkäripalveluita?

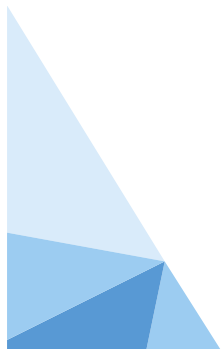
Huom! Laskekaa mukaan vain peruseläinlääkäripalveluihin ja kiireelliseen eläinlääkäriapuun käytetty työmäärä. Jos esimerkiksi henkilö käyttää puolet työajastaan eläinlääkäripalveluihin, puolet muuhun toimintaan ja on yhden kuukauden vuodessa lomalla, kohdistetaan eläinlääkäripalveluihin 5,5 htkk.

7. Kuinka monta henkilötyökuukautta eläinlääkäripalveluiden tuottamista avustava henkilökunta (mm. toimistosihteerit, eläinten hoitajat ja vastaanottoapulaiset) tekivät viime vuonna tarjotessaan kuntalaisille eläinlääkäripalveluita?

Huom! Laskekaa mukaan vain peruseläinlääkäripalveluihin ja kiireelliseen eläinlääkäriapuun käytetty työmäärä.

8. Jos yhteistoiminta-alue sai asiakkailta (eläinten omistajilta) maksuja tai korvauksia (esimerkiksi klinikka-, laite- tai puhelinmaksuja) eläinlääkäripalveluiden tai kiireellisen eläinlääkäriavun vuoksi, kuinka paljon maksuja ja korvauksia saitte yhteensä vuonna 2015?

Maksut ja korvaukset yhteensä (euroa)?

9. Millaisia pullonkaloja näette olevan eläinlääkäripalveluiden saatavuudessa nyt ja tulevaisuudessa?

Yksityiset eläinlääkäripalvelut

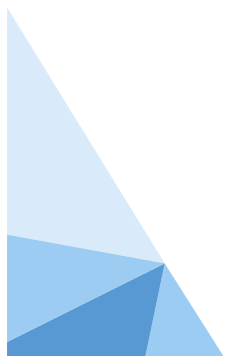
10. Toimiiko yhteistoiminta-alueella yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tarjoajia (kunnan kanssa palveluntarjoamissopimuksen tehneitä toimijoita tai muita toimijoita)?

- Ei
- Kyllä, seura- ja harraste-eläimille eläinlääkäripalveluita tarjoavia toimijoita
- Kyllä, tuotantoeläimille eläinlääkäripalveluita tarjoavia toimijoita
- Kyllä, kiireellistä eläinlääkäriapua virka-ajan ulkopuolella tarjoavia toimijoita

Eläinlääkäripalveluiden saavutettavuuteen liittyvät kysymykset

11. Miten nopeasti kuntalaisilla on tällä hetkellä mahdollisuus keskimäärin saavuttaa kiireellistä kunnallista eläinlääkäriapua *tuotantoeläimille* (arvioitu aika ensimmäisestä yhteydenotosta eläinlääkäripalveluun siihen kun eläin otetaan hoidettavaksi)?

- alle 1 h
- 1-2 h
- 2-3 h
- 3-4 h
- 4-5 h
- 5-6 h
- 6-7 h
- 7-8 h
- 8 h tai enemmän

12. Miten nopeasti kuntalaisilla on tällä hetkellä mahdollisuus keskimäärin saavuttaa kiireellistä kunnallista eläinlääkäriapua *seura- ja harraste-eläimille* (arvioitu aika ensimmäisestä yhteydenotosta eläinlääkäripalveluun siihen kun eläin otetaan hoidettavaksi)?

- alle 1 h
- 1-2 h
- 2-3 h
- 3-4 h
- 4-5 h
- 5-6 h
- 6-7 h
- 7-8 h
- 8 h tai enemmän

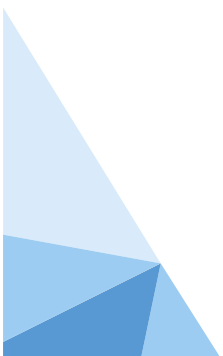
Mielipiteenne eläinlääkäripalveluiden toiminnasta

Loput kysymykset ovat mielipidekysymyksiä. Vastatkaa niihin sen mukaan, miten koette asian olevan.

13. Jos alueellanne on tehty sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien kanssa, miten arvioitte palveluntarjoajan käyttöön siirtymisen vaikuttaneen seuraaviin tekijöihin?

Jos alueellanne ei ole tehty sopimuksia, voitte ohittaa tämän kysymyksen.

	Noussut selvästi	Noussut hieman	Pysynyt jokseenkin ennallaan	Laskenut hieman	Laskenut selvästi
Asiakkailta perityt maksut	☐	☐	☐	☐	☐
Kustannukset kunnalle	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden taso (laajuus)	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden laatu	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden tavoitettavuus	☐	☐	☐	☐	☐

14. Jos alueellanne on tehty sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalveluntarjoajien kanssa, miten tyytyväisiä olette seuraaviin asioihin?

Jos alueellanne ei ole tehty sopimuksia, voitte ohittaa tämän kysymyksen.

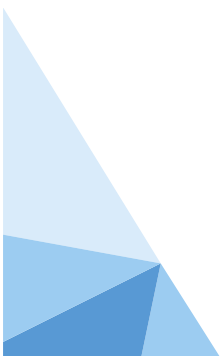
	Erittäin tyytymätön	Hieman tyytymätön	Ei tyytyväinen eikä tyytymätön	Jokseenkin tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen
Asiakkailta perityt maksut	☐	☐	☐	☐	☐
Kustannukset kunnalle	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden taso (laajuus)	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden laatu	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden tavoitettavuus	☐	☐	☐	☐	☐

15. Lisätietoja

16. Jos alueellanne ei toimi tällä hetkellä yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tarjoajia, miten todennäköiseksi arvioisitte uusien palveluntarjoajien tulon alueelle seuraavien viiden vuoden aikana?

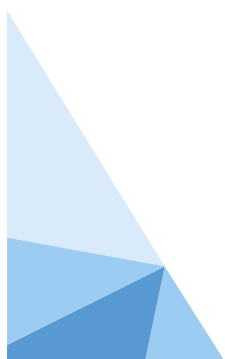
- Erittäin todennäköistä
- Melko todennäköistä
- Ei todennäköistä eikä epätodennäköistä
- Melko epätodennäköistä
- Erittäin epätodennäköistä
- En osaa sanoa

17. Jos yksityinen palveluntarjoaja alkaisi tarjota palveluita yhteistoiminta-alueellanne,

miten arvioisitte sen vaikuttavan nykyisiin kunnallisiin palveluihin? Alla on lueteltu tekijöitä, joihin se saattaisi vaikuttaa lisäävästi tai vähentävästi.

	Lisäisi	Ei vaikutusta	Vähentäisi
Kilpailu asiakkaista	☐	☐	☐
Nykyisten palveluiden täydentyminen	☐	☐	☐
Palveluiden laajuus	☐	☐	☐
Omistajan kynnyksen kutsua eläinlääkäri	☐	☐	☐
Vastaanottojen varustelutaso	☐	☐	☐
Puhelinpalvelun saatavuus	☐	☐	☐
Palveluiden hintataso eläimen omistajalle	☐	☐	☐
Palveluiden hintataso kunnalle	☐	☐	☐
Kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus virka-aikana	☐	☐	☐
Kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus virka-ajan ulkopuolella	☐	☐	☐
Palveluiden saatavuus tuotantoeläimille	☐	☐	☐
Palveluiden saatavuus seura- ja harraste-eläimille	☐	☐	☐
Henkilökunnan saatavuus	☐	☐	☐
Henkilökunnan osaamistaso	☐	☐	☐
Henkilökunnan palkkataso	☐	☐	☐
Henkilökunnan jaksaminen	☐	☐	☐
Asiakastyytyväisyys	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐

Liite 2. Kysely yksityisille eläinlääkäripalveluntarjoajille

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA

Kysely yksityisille eläinlääkäripalveluntuottajille

Tämä kysely liittyy Luonnonvarakeskuksen toteuttamaan ja Valtioneuvoston kanslian rahoittamaan hankkeeseen eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja kustannukset. Kyselyn tarkoituksena on kerätä tietoa eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta, saatavuudesta ja kustannuksista. Vastauksenne auttaa kehittämään eläinlääkäripalveluiden toimintamalleja.

Pyydämme vastaamaan kysymyksiin vuoden 2015 tilanteen mukaan. Vastatkaa kysymyksiin yksityisenä eläinlääkäripalveluiden tarjoajana (yrittäjänä) tai sen yrityksen näkökulmasta, jolle työskentelette. Mikäli te tai yrityksenne tarjoaa palveluita monella paikkakunnalla, vastatkaa kysymyksiin yrityksen koko toiminta huomioon ottaen.

Kaikki kyselyvastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja raportoidaan niin, että yksittäisiä vastauksia ei voi tunnistaa.

1. Millä paikkakunnalla tai alueella toimitte? *

2. Mille eläimille tarjoatte eläinlääkäripalveluja (valitkaa yksi tai useampi vaihtoehto)?

- Koirat ja kissat
- Jyrsijät ja jäniseläimet
- Häkkilinnut
- Hevoset
- Naudat
- Lampaat ja vuohet
- Siat
- Siipikarja
- Vesieläimet
- Muu mikä?

3. Mille eläimille voisitte tarjota eläinlääkäripalveluja tulevaisuudessa (valitkaa yksi tai useampi vaihtoehto)?

- Koirat ja kissat
- Jyrsijät ja jäniseläimet
- Häkkilinnut
- Hevoset
- Naudat
- Lampaat ja vuohet
- Siat
- Siipikarja
- Vesieläimet
- Muu mikä?

Toiminnan laajuus

4. Kuulutteko eläinlääkäriketjuun?

- Kyllä
- Ei

5. Kuinka monta henkilötyökuukautta (htkk) eläinlääkäripalveluita tarjoavat eläinlääkärit tekevät yrityksessänne vuonna 2015?

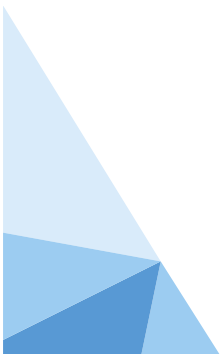
Yksi henkilötyökuukausi vastaa noin 153 työtuntia.

6. Kuinka monta henkilötyökuukautta (htkk) muu palveluksessanne oleva henkilökunta kuin eläinlääkärit teki vuonna 2015?

7. Yrityksenne liikevaihto (tuhatta euroa)?

Palveluiden tarjoaminen

8. Oletteko tehnyt kunnan, kaupungin tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa sopimuksen eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta kuntalaisille?

- Ei
- Kyllä, peruseläinlääkäripalveluista seura- ja harraste-eläimille
- Kyllä, peruseläinlääkäripalveluista hyötyeläimille
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta seura- ja harraste-eläimille
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta hyötyeläimille
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta seura- ja harrastuseläimille virka-ajan ulkopuolella (virka-ajan ulkopuolinen päivystys)
- Kyllä, kiireellisestä eläinlääkäriavusta hyötyeläimille virka-ajan ulkopuolella (virka-ajan ulkopuolinen päivystys)

9. Mitä seuraavista palveluista tai toimenpiteistä tarjoatte tällä hetkellä tai voisitte tarjota tulevaisuudessa? Vastatkaa kunkin palvelun kohdalla mielestänne parhaiten sopiva vaihtoehto.

	Tarjoamme nyt	Emme tarjoa	Emme tarjoa, mutta voisimme tarjota tulevaisuudessa
Puhelinpalvelu	☐	☐	☐
Kliininen perustutkimus eläinlääkäriin vastaanotolla (tavanomainen diagnoosi, hoito ja ohjeet)	☐	☐	☐
Kliininen perustutkimus eläimen pitopaikassa (tavanomainen diagnoosi, hoito ja ohjeet)	☐	☐	☐
Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus ja/tai hoitotoimenpide eläimen pitopaikassa (esim. synnytysapu, kohtuprolapsi, letkut, ontumatutkimus)	☐	☐	☐
Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus ja/tai hoitotoimenpide vastaanotolla (esim. synnytysapu, ontumatutkimus, pieneläinten iho- ja sisäelinsairauksien jatkotoimenpiteet)	☐	☐	☐
Peruskirurgia vastaanotolla pienille seura- ja harrastuseläimille (esim. pienen haavan ompelu, kätetrointi tai kissan kastrointi, hammaskiven tai maitohampaan poisto, yksittäisen ihokasvaimen poisto)	☐	☐	☐
Peruskirurgia hevosille, naudoille, sioille, lampaille tai vuohille eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla (esim. lisävetimen poisto, sarven amputaatio, pienen haavan ompelu, yksittäisen ihokasvaimen poisto)	☐	☐	☐
Vaativa kirurginen toimenpide vastaanotolla pienille seura- ja harrastuseläimille (esim. hampaan poisto, ison haavan ompelu, kasvaimen poisto, silmän paikalleen laittaminen, vatsaonteloon ulottuva kirurgia)	☐	☐	☐
Vaativa kirurginen toimenpide hevosille, naudoille,	☐	☐	☐

sioille, lampailla tai vuohille eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla (esim. hampaan poisto, viersesineleikkaus, dislokaatioleikkaus, ison haavan ompelu, kasvaimen poisto, kastraatio)

Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide vastaanotolla pienille seura- ja harrastuseläimille (esim. nivustyrä, koiran laaja utarekasvaimen poisto, vatsalaukun kiertymän leikkaus, luukirurgia, viersesineleikkaus, sektio, silmän poisto)

Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide hevosille, naudoille, sioille, lampailla tai vuohille eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla (esim. nivustyrä, sektio, luukirurgia, silmän poisto)

Erikoiseläinlääkärin suorittama tutkimus ja hoito

Suunnitelmallinen eläinterveydenhuolto (esim. terveydenhoitosuunnitelman laatiminen, Sikavan ja Nasevan käynnit)

Terveystarkastus ja todistus

Näytteen otto (perusnäyte)

Näytteen otto (vaativa näyte, esim. sperman otto, katetrointi, kohtunäyte, kohtubiopsia)

Peruslaboratoriotutkimus

Vaativa laboratoriotutkimus (esim. valkosolut verestä, valkosolujen erittelylaskenta, herkkyysmäärittäminen, näytteen viljely, sperman tutkiminen)

Röntgentutkimus

Magneettikuvaus

Ultraäänitutkimus

Tähystystutkimus

Verensiirto

Rokotus

Madotus

Synnytyksen avustaminen

Eläimen lopetus

Sorkkahoito tai kengitys

Ruokintaneuvonta

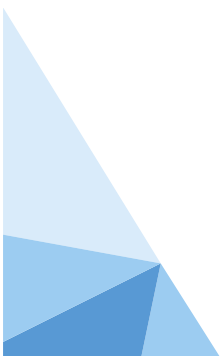
Eläimen tunnistusmerkintä

Päivystyspalvelu

Takapäivystyspalvelu

Lääkityksen tai reseptin kirjoitus

Hoitajan vastaanotto

Muu, mikä? _____

Muu, mikä? _____

10. Alla on viisi erilaista toimenpidetyyppiä. Mikä on arvionne kyseisten toimenpiteiden hintaluokasta (asiakkaalta tyypillisesti veloitetun kokonaishinnan vaihteluväli riippuen muun muassa siitä, millaisia palveluita tarjoatte), jos tuottaisitte kyseisen palvelun pienille seura- ja harraste-eläimille? Tarvittaessa voitte kuvailla palvelua.

Kliininen perustutkimus

Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus

Peruskirurgia

Vaativa kirurginen toimenpide

Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide

11. Alla on viisi erilaista toimenpidetyyppiä. Mikä on arvionne kyseisten toimenpiteiden hintaluokasta (asiakkaalta tyypillisesti veloitetun kokonaishinnan vaihteluväli), jos tuottaisitte kyseisen palvelun naudoille, sioille, lampaille ja vuohille tai hevosille? Tarvittaessa voitte kuvailla palvelua.

Kliininen perustutkimus

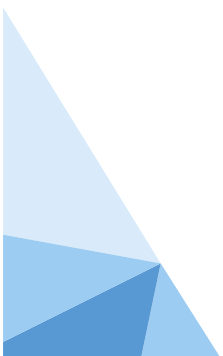
Perusteellinen ja aikaa vievä kliininen tutkimus

Peruskirurgia

Vaativa kirurginen toimenpide

Erittäin vaativa, aikaa vievä tai erityistä perehtyneisyyttä vaativa kirurginen toimenpide

Seuraavaksi esitämme neljä esimerkinomaista potilastapausta. Pyydämme arvioi-

maan, kuinka paljon veloittaisitte asiakkaalta, jos hoitaisitte esimerkissä kuvatus tapauksen.

12. Lehmän poikimahalvaus

Maatilalla on juuri poikinut lehmä, joka ei pääse nousemaan ylös eikä syö. Lehmä on alilämpöinen ja sen tajunnantaso on mahdollisesti laskenut.

Toimenpiteet: Matka vastaanotolta tilalle ja takaisin, kliininen tutkimus sis. rektaalitutkimuksen (mahdollisesti toinen vasikka), diagnoosi, hoito ja jatkohoito-ohjeet.

Työn kesto: Työ tilalla ilman paperitöitä kestää 30 minuuttia. Lisäksi paperityöt vievät 10 min.

Laskekaa mukaan:

- käyntimaksu taksataulukon mukaisesti
- eläimen tutkimiseen ja poikimahalvauksen hoitoon liittyvä työ
- lääkkeet
- tarvikkeet
- matkakustannukset (edestakainen matka 50 km)

Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 % työstä, matkoista ja tarvikkeista ja 10 % lääkkeistä).

Kokonaiskustannus (euroa):

13. Syömätön lehmä, jolla on juokutusmahan dislokaatio

Asiakkaalla on 1-3 kk sitten poikinut lehmä, joka ei syö tai syö huonosti. Maitomäärä on vähentynyt, lehmä on kipeä ja potkiskelee mahan alle.

Toimenpiteet: Matka vastaanotolta tilalle ja takaisin, täydellinen kliininen tutkimus, neuvottelu omistajan kanssa jatkohoidosta (vaihtoehdot: lopetus, konservatiivinen hoito tai kirurgia), leikkausvalmistelut (tarvittaessa nestehoito, rauhoitus, karvanajo, pesu, puudutus) leikkaus, leikkauksen jälkeinen hoito (mm. letkutus), jatkohoito-ohjeiden anto ja lääkitys. Lääkeluovutus jatkohoitolääkkeiden osalta.

Työn kesto: Työ tilalla ilman paperitöitä kestää 3 tuntia. Lisäksi paperityöt vievät 20 minuuttia.

Laskekaa mukaan:

- käyntimaksu taksataulukon mukaisesti
- eläimen tutkimiseen ja hoitoon liittyvä työ
- dislokaatioleikkaus ja letkutus
- matkakustannukset (edestakainen matka 50 km)

Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 % työstä, matkoista ja tarvikkeista ja 10 % lääkkeistä).

Kokonaiskustannus (euroa):

14. Vasikoiden nupoutus

Asiakkaalla on yksi vasikka / viisi vasikkaa, joiden sarvenaiheet tuhotaan asiakaskäynnillä. Vasikan sarvenaiheiden tuhoaminen on hyvinvointisopimuksen ehto.

Toimenpiteet: matkat vastaanotolta tilalle ja takaisin, vasikan kliininen tutkimus, rauhoitus, puudutus, jatkohoito lääkitys

Työ kesto: Yksittäisen vasikan sarvenaiheiden tuhoaminen kestää 40 minuuttia (sis. paperityöt) ja viiden vasikan yhteensä 2,5 tuntia (sis. paperityöt).

Laskekaa mukaan:

- käyntimaksu taksataulukon mukaisesti
- eläimen tutkimiseen ja hoitoon liittyvä työ
- Vasikoiden rauhoitus, puudutus ja lääkitys
- matkakustannukset (edestakainen matka 50 km)

Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 % työstä, matkoista ja tarvikkeista ja 10 % lääkkeistä).

Kokonaiskustannus yhdelle vasikalle (euroa):

Kokonaiskustannus viidelle vasikalle (euroa):

15. Kissan kastraatio

Asiakas tuo vastaanotolle kissan, jolle suoritetaan kastraatio.

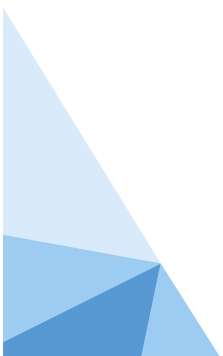
Toimenpiteet: kliininen tutkimus, kissan rauhoitus, kastrointileikkaus ja jatkohoito-ohjeiden anto.

Laskekaa mukaan:

- pieneläimen käyntimaksu vastaanotolla
- lääkkeet
- tarvikkeet

Sisällyttäkää vastaukseenne arvonlisävero (24 % työstä ja tarvikkeista ja 10 % lääkkeistä).

Kokonaiskustannus (euroa):

Mielipiteitä ja näkemyksiä eläinlääkäripalveluista

16. Millaisia pullonkauloja näette eläinlääkäripalveluiden saatavuudessa tulevaisuudessa?

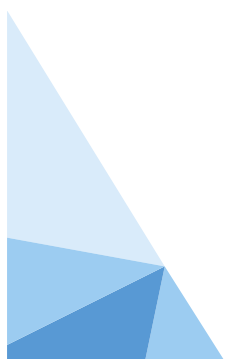
Pienet seura- ja harraste-eläimet

Hevoset

Tuotantoeläimet

17. Jos toiminta-alueellanne on tehty sopimuksia yksityisten palveluntarjoajien ja kuntien kesken eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta, miten yksityisten palveluntarjoajien käyttöön siirtyminen on mielestänne vaikuttanut seuraaviin tekijöihin?

	Noussut selvästi	Noussut hieman	Ei noussut eikä laskenut	Laskenut hieman	Laskenut selvästi	En osaa sanoa
Palveluiden taso (laajuus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden laatu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden tavoitettavuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakkailta perityt maksut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

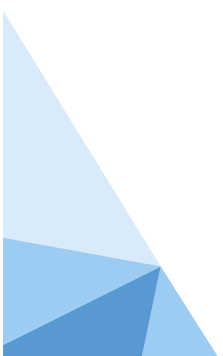

18. Jos toiminta-alueellanne on tehty tai tehtäisiin sopimuksia yksityisten palveluntarjoajien ja kuntien kesken eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta, miten yksityisten palveluntarjoajien käyttöön siirtyminen Teidän mielestänne vaikuttaisi eläinlääkäripalveluiden markkinatilanteeseen ja seuraaviin tekijöihin yrityksenne toiminta-alueella?

	Lisäisi	Ei vaikutusta	Vähentäisi	En osaa sanoa
Kilpailu asiakkaista	☐	☐	☐	☐
Nykyisten palveluiden täydentyminen	☐	☐	☐	☐
Palveluiden laajuus	☐	☐	☐	☐
Omistajan kynnyks kutsua eläinlääkäri	☐	☐	☐	☐
Vastaanottojen varustelutaso	☐	☐	☐	☐
Puhelinpalvelun saatavuus	☐	☐	☐	☐
Palveluin hintataso eläimen omistajalle	☐	☐	☐	☐
Palveluiden hintataso kunnalle	☐	☐	☐	☐
Päivystyksen/kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus virka-aikana	☐	☐	☐	☐
Päivystyksen/kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus virka-ajan ulkopuolella	☐	☐	☐	☐
Palveluiden saatavuus	☐	☐	☐	☐
Henkilökunnan osaamistaso	☐	☐	☐	☐
Henkilökunnan palkkataso	☐	☐	☐	☐
Henkilökunnan jaksaminen	☐	☐	☐	☐
Asiakastyytyväisyys	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

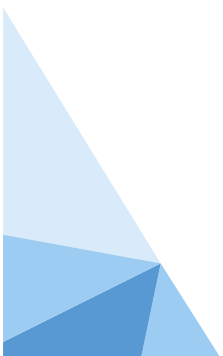
19. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vastausta
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua yrityksemme toiminta-alueella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut aiheuttavat haittaa yrityksemme toiminnalle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Alla on esitetty viisi väittämää. Oletteko samaa vai eri mieltä väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vastausta
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme, koska niiden tuottamat peruspalvelut seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme, koska niiden tuottama kiereellinen eläinlääkäriinapu seura- ja harraste-eläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme, koska niiden tuottamat peruspalvelut hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme, koska niiden tuottama kiereellinen eläinlääkäriinapu hyötyeläimille hinnoitellaan alle tuotantokustannusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme, koska niiden pystyvät suurempien resurssien turvin tuottamaan monipuolisempia tai laadukkaampia eläinlääkäripalveluja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien tuottamat eläinlääkäripalvelut vääristävät kilpailua tai aiheuttavat haittaa yritystoiminnallemme <i>muista syistä</i> . Mistä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vastausta
Olisimme valmiita lisäämään eläinlääkäripalvelujen tarjontaa, jos kunnat hinnoittelisivat tuottamiaan eläinlääkäripalvelujaan vähintään tuotantokustannusten mukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olisimme valmiita lisäämään eläinlääkäripalvelujen tarjontaa, jos kunnat vähentäisivät eläinlääkäripalvelujen tuottamista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olisimme valmiita lisäämään eläinlääkäripalvelujen tarjontaa, jos kunnat ryhtyisivät muihin toimenpiteisiin kilpailuvääristymien korjaamiseksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Miltä osin olisitte valmis lisäämään palveluiden tarjontaa?

23. Tähän voitte antaa palautetta kyselystä tai lisätietoja vastauksistanne

